

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované studium

2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Svoboda

Příprava vojáka-hudebníka Hradní stráže na své povolání

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Pavel Hradecký Ph. D.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Martin Svoboda

Training soldier-musician of Music of the Castle Guard to their
profession.

Prague 2012

The bachelor thesis work supervisor:

Ing. Pavel Hradecký Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 12. 3. 2012

Martin Svoboda

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Pavlu Hradeckému Ph.D., za jeho odborné vedení, cenné podněty a rady ke zlepšení práce, trpělivost a ochotu řešit vše, co bylo potřeba.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá, pohledem instruktora Hudby Hradní stráže, problematikou přípravy profesionálních vojáků-hudebníků na své povolání. Představí Hradní stráž a Hudbu Hradní stráže. Sleduje stav tělesné a odborné připravenosti cílové skupiny. Skupinou, které se práce věnuje, je 20 profesionálních vojáků-hudebníků v rozmezí věku 24-49 let. Metodou výzkumu je dotazník. Účastníci odpovídají po výročním přezkoušení z tělesné přípravy a kontrolním cvičení z odborné přípravy. Závěrečným výsledkem je doporučení pro velitele Hudby Hradní stráže.

Klíčové pojmy

Hudba Hradní stráže, voják-hudebník, odborná příprava, tělesná příprava, Hradní stráž, volný čas, Armáda České republiky, profesionalizace ozbrojených sil České republiky.

Annotation

This bachelor thesis deals instructor view of the Music Castle Guard, the issue of training professional soldiers-musicians to their profession. And introduces the Castle Guard and Music of the Castle Guard. Monitors the state of physical and professional readiness of target group. This group is consist of the 20 professional soldiers-musicians in age from 24 to 49 years. Research method is a questionnaire. Participans are asked after their annual examination of physical training and control excercise of professional practice. The final result is a recommendation to the commander of the Music Castle Guard.

Key words

Music of the Castle Guard, soldier-musician, professional practice, physical training, Castle Guard, free time, Army of the Czech Republic, professionalization of the armed forces of the Czech Republic.

OBSAH

ÚVOD	8
1. HRADNÍ STRÁŽ.....	10
1.1 Historie HS (Liška, 2005)	11
1.2 HS po 2. světové válce (Liška, 2005).....	14
1.3 HS po listopadu 1989 (Liška, 2005).....	16
2. HUDBA HRADNÍ STRÁŽE	20
2.1 Protokolární činnost	26
2.2 Volná činnost.....	27
2.3 Hudební služba ozbrojených sil České republiky	28
2.4 Struktura a organizace Hudby Hradní stráže.....	29
2.5 Programová a umělecká rada	32
2.6 Použití Hudby Hradní stráže	34
2.7 Významné osobnosti orchestru	34
2.8 Sociologický průzkum.....	36
3. PROFESIONALIZACE OZBROJENÝCH SIL ČR.....	39
4. VOJÁK-HUDEBNÍK A JEHO ODBORNÁ, PROFESNÍ PŘIPRAVENOST	42
4.1 Odborná příprava vojáka-hudebníka HS v zaměstnání	45
4.1.1 Rozehrávka (T1).....	46
4.1.2 Hra orchestrálních partů (T2)	47
4.1.3 Komorní hra (T3)	48
4.1.4 Zkouška celého orchestru (T4).....	49
4.1.5 Individuální příprava (T5)	50
4.1.6 Kontrolní cvičení (T6).....	51
4.2 Vševojsková příprava vojáka-hudebníka HHS	52
4.2.1 Tělesná příprava	53
4.2.2 Střelecká příprava	54
4.2.3 Základní řády.....	54
4.2.4 Pořadová příprava.....	55
4.2.5 OPZHN (zbraně hromadného ničení a ochrana proti nim)	55
4.2.6 Zdravotnická příprava	56
4.2.7 Topografická příprava	56
5. VOLNÝ ČAS A VOJÁK-HUDEBNÍK.....	57
5.1 Volný čas vojáka-hudebníka	58
6. POPIS VÝZKUMU.....	60
6.1 Charakteristika výzkumného vzorku.....	61
6.2 Metody sběru dat.....	62
6.3 Sběr a zpracování údajů	63
6.4 Interpretace údajů	69
6.5 Shrnutí a doporučení	71
ZÁVĚR.....	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	76
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

Tato práce představí Hradní stráž (dále HS), specifický útvar ozbrojených sil České republiky a jeden z našich vojenských orchestrů, kterým je Hudba Hradní stráže (dále HHS). Poukáže na vznik a vývoj orchestru, kterým za dobu své existence prošel. Hlavní důvody pro výběr tohoto tématu jsou dva. Prvním důvodem je fakt, že jsem členem tohoto orchestru a druhým nedostatečná informovanost veřejnosti. Ta způsobuje častou záměnu orchestru za Hudbu Hradní stráže a Policie České republiky. Toto těleso také plní úkoly pro Kancelář prezidenta České republiky a s HHS spolupracuje. Mimo podobného názvu však nemají tyto orchestry nic společného. Dále je zmíněna profesionalizace ozbrojených sil České republiky, jejichž součástí Hradní stráž a tudíž i Hudba HS jsou. Jde o přechod ze systému branné povinnosti na profesionální úroveň. Zmíněna zde bude hudební služba ozbrojených sil České republiky v souvislosti s Hudbou Hradní stráže. Práce sleduje náplň zaměstnání profesionálních vojáků-hudebníků, která obnáší nejen přípravu odbornou, jak by se mohl někdo domnívat, ale též přípravu vševojskovou, do níž spadá také příprava tělesná. Nedílnou součástí života profesionálního vojáka-hudebníka je využití volného času k přípravě na své povolání.

Původním záměrem této bakalářské práce bylo zjistit souvislosti a vliv využití volného času vojáků-hudebníků Hradní stráže na výsledky přezkoušení z tělesné a odborné (hudební) přípravy. Po dlouhé a zralé úvaze jsem dospěl k názoru, že by tato práce měla ukázat celkovou náplň přípravy vojáka-hudebníka na své povolání. Jedná se o velmi zajímavé a krásné povolání, které ne každý může dělat, ať již z jakéhokoli důvodu (např. strach ze zbraní, tělesné přípravy, vojenského drilu, z armády apod.). A také ne každý má o tomto zaměstnání správné představy. Existují lidé, kteří se domnívají, že vojenští hudebníci nejsou potřeba, ale pravda je jinde. Vojenské orchestry existovaly od počátku válek ve všech armádách světa a existují všude ve světě i dnes.

Troufám si tvrdit, že armádní hudby patřily a stále patří u nás i ve světě ke kulturnímu bohatství toho kterého národa, státu, oblasti, atd. A existují stále vojáci-hudebníci, kteří jsou hrdi na své povolání a na svou jednotku. Proto tato práce ukáže široké spektrum v přípravě vojáka-hudebníka Hradní stráže na své povolání.

1. HRADNÍ STRÁŽ

Hradní stráž je specifickým útvarem ozbrojených sil České republiky přímo podřízeným Vojenské kanceláři prezidenta republiky. Její příslušníci jsou vybíráni a doplňováni z řad Armády České republiky, nový profesionální sbor navíc i přímým nábořem podle specifických kritérií. Působnost Hradní stráže vychází z úkolů uvedených v ustanovení § 28 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, které stanoví, že „Hradní stráž:

a) provádí vnější ostrahu areálu Pražského hradu, zabezpečuje jeho obranu a provádí vnější ostrahu a obranu objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta republiky a jeho hostů,

b) organizuje a zajišťuje vojenské pocty, zejména při oficiálních návštěvách představitelů jiných států a při přijetí vedoucích zastupitelských misí u prezidenta republiky,

c) nesmí být použita k plnění jiných úkolů, než které jsou uvedeny výše pod písmeny a) a b), bez souhlasu prezidenta republiky.“¹

Zabezpečení vnější ostrahy a obrany objektů

„Zabezpečení vnější ostrahy a obrany objektů užívaných prezidentem republiky a jeho hosty spočívá, v době míru, především v praktickém výkonu strážní služby u stanovených objektů a v připravenosti Hradní stráže na jejich obranu – tzn. zajištění těchto objektů před vstupem nepovolaných osob a vyčleňování sil a prostředků k jejich obraně. V době krizových stavů vyvolaných nevojenskými krizovými situacemi (např. hrozba teroristických akcí, závažné narušování veřejného pořádku, ekologické a průmyslové havárie,

¹ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, 28. 12. 2011

živelné pohromy...) vyhlášenými v zájmovém teritoriu Hradní stráže, či vyhlášení krizových stavů iniciovaných vojenským ohrožením České republiky (např. násilné akce subjektů cizí moci za použití vojenských sil, rozsáhlá diverzní činnost, vojenské napadení státu...) plní Hradní stráž specifické úkoly stanovené „Krizovým plánem Kanceláře prezidenta republiky“ a „Plánem bojové a mobilizační pohotovosti Hradní stráže.“²

Organizování a zajišťování vojenských poct

„Organizování a zajišťování vojenských poct spočívá především v zabezpečení protokolárních a reprezentačních aktivit prezidenta republiky souvisejících s výkonem jeho ústavních pravomocí, s výkonem funkce vrchního velitele ozbrojených sil České republiky a se zabezpečením ostatních protokolárních a reprezentačních aktivit stanovených mu zákony. Dále spočívá v zabezpečení oficiálních akcí pořádaných prezidentem republiky na Pražském hradě nebo v dočasných sídlech prezidenta republiky a se zabezpečením čestných doprovodů a pietních aktů na celém území České republiky.“²

1.1 Historie HS (Liška, 2005)

Přestože Hradní stráž existuje až od roku 1918 po vzniku samostatného Československa, působily již před tímto datem na Pražském hradě různé strážní oddíly, které sloužily českým knížatům a králům. V průběhu 12. a 13. století se Pražský hrad začal měnit na panovnické sídlo evropského formátu. Můžeme se domnívat, že s růstem mezinárodní prestiže českých králů souvisel i růst významu těch, kteří zajišťovali jejich bezpečnost. O vývoji vojenských

² Hradní stráž, www.hrad.army.cz, 28. 12. 2011.

stráž Pražského hradu existují pouze kusé informace, zejména pokud se týká její starší historie až do 16. století. Tehdy je kompletně dokončeno hradní opevnění, včetně tří nových dělových věží. Je tedy jisté, že zde musela být přítomna i početná vojenská posádka s odpovídající výzbrojí a výstrojí. Od 17. až do poloviny 18. století sídlila na Pražském hradě stálá posádka. Nejprve to byli vojáci hraběte Nogarela, kteří byli pověřeni strážní službou, posléze vojáci pražského posádkového pluku Prager Garnisonsregiment.

V dalších letech sice zaniká význam Pražského hradu jako sídla českých králů, přesto na prvním nádvoří, v levém křídle zámecké budovy namísto staré zbrojnice, vzniká strážnice. V těchto prostorech ji najdeme dodnes. V 19. století tvořily celou pražskou posádku dva pluky, Kinský a Callenberg. Podle dobových vyobrazení se při ostraze Hradu střídaly. Pouze při zvláštních událostech habsburských panovníků byla vytvořena tzv. velká stráž Pražského hradu.

Po rozpadu Rakousko-Uherské monarchie vznikla 28. října 1918 Československá republika. Jejím prvním prezidentem byl jednomyslně zvolen Tomáš Garrigue Masaryk. S jeho příjezdem do Prahy, po návratu z exilu, vyvstala otázka zabezpečení Pražského hradu jako sídla hlavy státu. Složení Hradní stráže v letech 1918-1920 nelze přesně stanovit, je ale jisté, že v prvním období po vzniku republiky střežila Pražský hrad Obec Sokolská z Hradčan. Později je vystřídali legionáři, kteří bojovali na straně Dohody ve Francii, Itálii a Rusku. Dne 5. prosince 1919 byla zákonem č. 654/1919 Sb. zřízena Kancelář prezidenta republiky. Toto byl první zákon, který přesně definoval postavení vojenské jednotky na Pražském Hradě. Z tohoto období pochází první zmínka o vzhledu a fyzické připravenosti vojáků:

„Mužstvo pro tuto setninu budiž zvláště vyvoleno, bezvadně vyzbrojeno a oblečeno. Celek setniny musí býti v každém ohledu reprezentativním: velké postavy, rázné, bezvadné vojenské chování atd. Setnina budiž do soboty 7. prosince sestavena v pohotovosti, aby na daný rozkaz mohla ihned službu na

hradě nastoupiti. Umístěna bude stále na hradě, kdež se též stravuje. Nutné místnosti bud'těž vyžadány na základě tohoto rozkazu u hlavní správy.“³

Podle téhož zákona byli vybíráni důstojníci a mužstvo pro jednotku, která zanedlouho nesla název Hradní stráž. Kritéria byla velmi přísná, důraz byl dáván na skvělé vystupování, fyzickou připravenost, znalost cizích jazyků a zdravotní stav. Dvacátá a první polovina třicátých let jsou ve znamení hledání správných přístupů, mechanismů a systémů střežení sídla prezidenta republiky. Ne všechny věci byly tak jednoduché, jak by se mohlo zdát. Prezident Masaryk často a rád cestoval. Jeho náhlé cesty do Lán a hlavně do slovenských Topolčianek přidělovaly Hradní stráž a jejím vojákům spoustu starostí. Dalším velkým problémem se ukázalo hledání legislativních opor pro službu na Pražském hradě a v blízkosti hlavy státu. Stranou samozřejmě nezůstávala ani činnost na poli sportovním, jak jinak než ve volném čase. Jednotka organizovala každoročně střelecké závody a sama se podobných akcí zúčastňovala, např. Hlídkového závodu Bílá Hora-Pohořelec, běžeckého závodu Praha-Mělník či dokonce chodeckého závodu Praha-Milovice. Dne 28. října 1937 vyznamenal prezident Beneš jednotku připnutím stuhy na prapor Hradní stráže. Na počest sokolského oddílu, který jako první v roce 1918 obsadil Pražský hrad, byl na stuze nápis: „Sokolská hradní stráž z 28. 10. 1918 – Sokol Praha – Hradčany“.

Konec třicátých let přinesl zvýšení napětí ve střední Evropě a Hradní stráž prokázala, jako ostatně všechny jednotky, odhodlání bojovat za svou národní nezávislost. Byla přijata řada opatření k zabezpečení Pražského hradu. Vlastními silami byly připraveny zábrany z klád na Prašném mostě a před Jízdárnou a byly zesilovány všechny hradní brány. Přijetí Mnichovského diktátu 30. září 1938 však znamenal konec nadějí i konec Československé

³ Nařízení Vrchního velitelství čs. branné moci v Praze čj. 123 92/2 odb. ze dne 6. prosince 1918.

republiky. Po okupaci vojsky Velkoněmecké říše probíhala služba u Hradní stráže stejně jako předtím, ale Pražský hrad byl též střežen německými jednotkami, protože říšský protektor zabral většinu reprezentačních prostor. Postupně střežila Hradní stráž jen malý prostor na III. nádvoří, kudy chodil do své kanceláře prezident Hácha. Činnost jednotky byla podřízena veliteli strážního praporu německé posádky umístěné na Pražském hradě. Na začátku čtyřicátých let byl po opakovaných žádostech prezidenta Háchy zřízen 1. prapor vládního vojska. Tato jednotka důsledně plnila jenom úkoly týkající se ostrahy prezidenta republiky v Lánech a následně i Pražský hrad. Stav podřízenosti a poslušnosti trval až do květnového povstání českého lidu v roce 1945.

1. 2 HS po 2. světové válce (Liška, 2005)

Po osvobození byla Hradní stráž složena z příslušníků vládního vojska, bývalých příslušníků Hradní stráže a z vojáků východní i západní fronty. V červenci 1945 převzala jednotka svůj předválečný prapor, který byl po celou dobu okupace ukryt v památníku osvobození na Žižkově. Z dokumentů, které se z té doby zachovaly, je patrné, že úkoly a činnost byly téměř shodné jako před válkou. Následující roky byly ve znamení personální stabilizace a zdokonalování systému ostrahy Pražského hradu. Radikální změnu přinesly až únorové události roku 1948. Po abdikaci prezidenta E. Beneše a zvolením prezidenta Gottwalda přišla Hradní stráž o své výsadní postavení v prostorách Pražského hradu. Ostrahu kompletně převzaly nově vzniklé útvary SNB útvaru „HRAD“. Hlavně vojáci ze západní fronty byli rychle nahrazeni prvními dělesloužícími četaři SNB. Díky nedostatku nových příslušníků začala být jednotka doplňována prvními vojáky základní služby. To samozřejmě nepřispělo profesionalitě, která je u strážních jednotek velmi důležitá. Změnila se dokumentace pro výkon strážní a služba samotná se stala fyzicky a psychicky dosti náročnou, o čemž vypovídá i citace z dobového dokumentu z archivu Ministerstva vnitra:

„Hradní stráž stává do služby 54 strážných, kteří ve dne i v noci obsazují 18 strážných stanovišť a střídají se po 2 hodinách. V pohotovosti je jedna četa v síle 55 mužů. V Lánech Hradní stráž stává do služby denně 39 strážných, kteří ve dne i v noci obsazují 13 strážných stanovišť. V pohotovosti je 52 mužů.“⁴

Od roku 1948 měla jednotka téměř na třicet let různý název a různé úkoly. Kromě ostrahy Pražského hradu se střežily některé zajímavé objekty jako například Mauzoleum Klementa Gottwalda a tzv. vládní letiště na pražské Ruzyni. Vycvičit vojáky na střežení takto různorodých objektů bylo velmi náročné. V systému branné povinnosti s vojáky základní služby se úkoly neplnily lehce. Pro všechny zúčastněné, ale hlavně pro vojáky samotné byla tato situace náročná ze dvou různých pohledů. Neustálé střídání místa služby bylo obrovsky fyzicky a psychicky náročné z pohledu pracovního. Ani prostor pro relaxaci po službě nebyl velký. Je nutno si uvědomit, že tehdejší politický systém vojákům takřka neumožňoval seberealizaci v pravém slova smyslu. Sedmdesát procent vojáků po službě bylo vyčleněno pro potřeby hotovosti. Volný čas takřka neexistoval, přestože hotovost většinu času trávila v kasárnách nečinně. Z těchto důvodů došlo v těchto letech k obrovskému růstu problémů sociálního charakteru. Nutno podotknout, že jevy jako šikanování nebyly jen výsadou Hradní stráže, nebo armády, ale děly se plošně díky postupující morální devastaci celé společnosti. Na druhou stranu je bohužel nutné přiznat, že se tyto jevy do profesionalizace Armády České republiky v podstatě nepodařilo odstranit.

Dne 1. března 1970 se jednotka vrátila ke svému původnímu názvu Hradní stráž. Ustálily se změny v pravidlech střežení objektů a po dlouhé době byl legislativně vyřešen vztah podřízenosti celé jednotky. Od roku 1976 byla celá Hradní stráž převedena velitelsky, politicky i materiálně do podřízenosti nově vzniklých vojsk Ministerstva vnitra. Zde byla až do 31. ledna 1990.

⁴ Dokument MV 310-22-8 z 12. října 1949 .

Většinu úkolů a činností od poloviny sedmdesátých do poloviny osmdesátých let nelze přesně zdokumentovat, protože údaje z tohoto období chybí.

A jaká byla atmosféra u útvaru v sedmdesátých a osmdesátých letech? Žijící aktéři ji s odstupem charakterizují takto: „*Služba byla velmi náročná. Během dvou let jejího trvání se voják základní vojenské služby dostal domů na dvě desetidenní dovolené a několikrát na dvoudenní volno. Zbytek času trávil v kasárnách, ve službě, ve výcviku, v pohotovosti. Mimo kasárna směl jednou za tři až čtyři dny na několikahodinovou vycházku. Pokud ovšem neplnil mimořádné úkoly... Přesto bylo ctí a určitou výjimečností sloužit v místech, kudy kráčely dějiny našeho státu.*“⁵

1.3 HS po listopadu 1989 (Liška, 2005)

Zásadní změnu přinesl samozřejmě 17. listopad 1989, kdy velení Hradní stráže bylo nuceno řešit požadavky vojáků, kteří sympatizovali se stávkujícími studenty. Jedním z těchto požadavků bylo i zabezpečení výrazného zvýšení sportovního vyžití. Velmi vysoce lze hodnotit přístup obou zainteresovaných stran k celé situaci. Velení Hradní stráže se kontaktu a řešení problémů a požadavků vojáků nebránilo. První týden v prosinci navštívili pověřeni zástupci Hradní stráže Koordinační centrum Občanského fóra ve Špalíčku. Zde přednesli zástupci pověřenému pro styk s Ministerstvem vnitra požadavky a zprávu o situaci u jednotky. Ze strany vojáků nedošlo ke zbytečnému vyhrocení již tak napjaté situace a stráže během měsíců listopadu a prosince 1989 plnily stanovené úkoly beze zbytku. Dne 29. prosince byl zvolen prezidentem republiky Václav Havel a již 8. ledna 1990 navštívil kasárna Hradní stráže v Martinickém paláci. Zde se uskutečnilo první jednání o budoucnosti celé jednotky. Celá situace vyústila v přijetí zákona č. 20/1990,

⁵ Liška, 2005, s. 133.

kterým se Hradní stráž vyčlenila z vojsk Ministerstva vnitra a začlenila se do tehdy ještě Československé lidové armády. Velitelem byl jmenován major Ing. Jaroslav Indruch. Tímto krokem začala Hradní stráž psát novou kapitolu ve své historii. Navázala na tradice svých předchůdců z předválečného období, které se snažila doplnit o nejnovější trendy z oblasti vojenství a zabezpečení kvality života svých vojáků. Byla změněna vnitřní organizace jednotky a strážní pravidla pro ostrahu objektů se začala upravovat potřebám nově zvoleného prezidenta. Po několika desítkách let byla legislativně jasně stanovena působnost a úkoly Hradní stráže:

*„Hradní stráž provádí vnější ostrahu areálu Pražského hradu, zabezpečuje jeho obranu a provádí vnější ostrahu a obranu objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta republiky a jeho hostů. Organizuje a zajišťuje vojenské pocty zejména při oficiálních návštěvách představitelů jiných států a přijetí vyslanců u prezidenta republiky. Hradní stráž nesmí být použita k plnění jiných úkolů bez souhlasu prezidenta republiky“.*⁶

Následující tři roky se nesly v duchu změn v organizační struktuře, ve způsobu jednání i změn ve způsobu střežení objektů. Z pohledu této práce se začal po dlouhých letech dávat velký důraz na zajištění mimoslužebního života vojáků. Výrazným způsobem se zmenšil počet vojáků, kteří byli nuceni zůstat v kasárnách. Téměř na koleně a během velmi krátké doby vznikla u jednotky posilovna. Na velitelství Hradní stráže začala pracovat sociální skupina, která řešila i soukromé problémy vojáků. Po fyzické stránce začali být vojáci připravováni i během výcviku, ve kterém byl navýšen počet hodin na Tělesnou přípravu. Fyzicky velmi náročné slavnostní střídání začalo být prováděno každý den, navíc se v letních měsících stalo vyhledávanou turistickou atrakcí. Velmi náročnou se ukázala služba ve znovuotevřených Královských zahradách a v Jelením příkopě. Zde dochází v průběhu celého roku k velkým výkyvům teplot. Měření, které provedl Český

⁶ Zákon č. 20/1990 § 4.

hydrometeorologický ústav v roce 1993, ukázal denní rozdíl až 25 stupňů Celsia. Velmi náročnou činností po všech stránkách byly cesty prezidenta republiky do Bratislavy v letech 1991 a 1992. Odlišné prostředí, jiné místo pro střežení hlavy státu, ale i nelibě nesená přítomnost Hradní stráže na Bratislavském hradě, byly aspekty, které činily tyto akce nesmírně náročné na připravenost vojáků. Dne 16. listopadu 1992 byli všichni vojáci základní služby slovenské národnosti převeleni do podřízenosti velitele Čestné stráže Bratislavské posádky. Z důvodu rozdělení republiky probíhala strážní služba u jednotky převážně dvojsměnným způsobem, což kladlo vysoké nároky na všechny, kteří ji vykonávali.

Dne 1. ledna 1993 vznikla samostatná Česká republika a tímto dnem byly legislativně změněny některé právní náležitosti. V dalších letech se díky masivnímu nárůstu turistů v prostorech Pražského hradu a zpřístupnění dalších prostor zvyšoval počet pokusů o proniknutí do střežených objektů. Během roku 1993 bylo takto zadrženo 119 osob, což svědčí jednak o náročnosti služby, ale také o tom že ji vojáci vykonávali na vysoké úrovni. Ve výcviku se dále zvýšil počet hodin věnovaný Tělesné přípravě vojáků. Byla rozvíjena vytrvalost, obratnost a síla. Vojáci se také učili dovednostem v sebeobraně a sportovních hrách. Jednotka se díky větší míře prezentace směrem ven zúčastnila na řadě sportovních a humanitárních akcích jako Běh Terryho Foxe, Závod míru juniorů nebo Den otevřených dveří na Pražském hradě. Začali být pořádány sportovní dny velitele Hradní stráže. V rámci Tělesné přípravy byly organizovány kurzy lyžování, cykloturistiky a ve spolupráci s Fakultou tělesné výchovy a sportu kurz potápění na volné vodě.

V roce 1995 došlo ke zpracování nového programu přípravy jednotek Hradní stráže. Tělesná příprava (dále TP) byla rozdělena na základní, která zahrnuje přezkoušení tělesných schopností a dovedností, gymnastiku, atletiku a plavání. Vznikla nová část, ve které se dobrovolníci věnovali přesunům s materiálem, sebeobraně a překonávání překážek. Dále probíhaly kurzy cykloturistiky a lyžování a znovu byly organizovány sportovní dny. Byl pořádán také 1. ročník Velké ceny velitele Hradní stráže ve střelbě, čímž bylo

navázáno na prvorepublikovou tradici. Další léta se nesla ve znamení stabilizace legislativní a personální situace u celé jednotky. Důraz byl dáván na plnění úkolů ve strážní službě a na poskytnutí všech možností pro využití volného času vojáků Hradní stráže. Byly uvolňovány finanční prostředky na pronájmy tělovýchovných zařízení. V březnu 1999 byl náš stát začleněn do Severoatlantické aliance, čímž se jednoznačně přihlásil ke spoluodpovědnosti za stav na našem kontinentě. Zákonem č. 219/1999 byly Hradní stráž přeseň vymezeny úkoly při obraně a ostraze prezidenta republiky a Pražského hradu jako jeho sídla a monumentu naší vlasti.

Podstatnou změnou byl rok 2003, kdy se rozhodlo o profesionalizaci ozbrojených sil České republiky. To se samozřejmě týkalo i jednotky Hradní stráže. Byl spuštěn program náboru, který se jmenoval „Naší ctí je obstát“. Ten se ukázal jako velmi úspěšný a Hradní stráž se stala první jednotkou ve struktuře AČR, která zahájila plnou profesionalizaci. Odchod posledních vojáků základní služby nezaznamenal velkou změnu v kvalitě plnění úkolů.

Od 1. ledna 2005 je Hradní stráž plně profesionální jednotkou. Její nová tvář, kterou jí vtiskly demokratické směry společnosti je nositelem tradic českého národa, navazuje na tradici Československých legií. Jako samostatná součást ozbrojených sil má své pevné místo nejenom na Pražském hradě. Součástí oné nové tváře je kvalifikovaný a fundovaný postoj velení k profesionálním vojákům. Postoj, který dává širokou škálu možností, usměrňuje a hlavně pomáhá.

Lze věřit, že Hradní stráž je jednotkou, ve které je čest sloužit a je vizitkou všech ozbrojených sil České republiky, výkladní skříní celé České republiky pro tisíce cizích turistů, kteří navštěvují sídlo prezidenta České republiky – Pražský hrad.

2. HUDBA HRADNÍ STRÁŽE

V rámci Hradní stráže jako součásti ozbrojených složek Československé republiky, byla poprvé v historii založena fanfárová skupina v září roku 1990 na základě rozhodnutí Kanceláře prezidenta republiky provádět ceremoniál slavnostního střídání stráží. Tento ceremoniál měl spoluvytvářet důstojnou atmosféru historického sídla českých panovníků a prezidentů Pražského hradu. Vznikla proto nutnost vytvořit, kromě jiného, odpovídající skupinu trubačů a odpovídající doprovod. Podle dostupných informací však prvotní impuls ke vzniku hudebního tělesa v rámci Hradní stráže České republiky dal tehdejší prezident republiky pan Václav Havel. Ten také požádal hudebníka Michaela Kocába o složení hudby k aktu slavnostního střídání stráží.⁷

Po řadě konzultací s odborníky byla nakonec vytvořena sedmičlenná skupina hudebníků. Na úplném počátku novodobé historie Hradní stráže ČR probíhalo slavnostní střídání stráží pouze jednou týdně a úkoly při tomto aktu plnila fanfárová skupina vyčleněná v rámci Ústřední hudby Ministerstva vnitra a Hradní stráže ČSSR. Byla to skupina tvořena profesionálními hudebníky-sólisty orchestru. Později, když bylo rozhodnuto o každodenním provádění slavnostního střídání stráží, byly osloveny dvě výrazné osobnosti z oblasti vojenských hudeb. Bývalý inspektor vojenských hudeb Antonín Blůma a bývalý inspektor hudeb Ministerstva vnitra Stanislav Horák. Ve spolupráci s velením Hradní stráže se jim podařilo vytvořit podmínky pro vznik stabilní skupiny trubačů přímo pod hlavičkou Hradní stráže. Skupina měla být složena z vojáků základní služby, částečně z absolventů konzervatoří a částečně z amatérských hudebníků základních uměleckých škol. V této době byla

⁷ Český hudební skladatel, zpěvák a politik. V lednu 2009 jmenován ministrem pro lidská práva a národnostní menšiny České republiky.

doprovodná hudba ke slavnostnímu střídání stráží obohacena o Pochod Hradní stáže, jehož autorem byl hudební skladatel Karel Bělohoubek.⁸

V průběhu dvou let se ukázalo, že zkrácená doba trvání vojenské základní služby a nepravidelný nábor nových vojáků-hudebníků v rámci základní služby, z nichž někteří byli hudebně na nízké úrovni, začíná velice nepříjemně ovlivňovat uměleckou úroveň souboru. Postupně, jak probíhala profesionalizace Armády České republiky, se velení Hradní stráže podařilo vytvořit podmínky pro službu hudebníků z povolání. Psal se rok 1995 a většina z členů orchestru, byli profesionálními hudebníky, absolventy konzervatoří. V té době se počet členů orchestru ustálil na třiceti hudebnících. Struktura Fanfárového orchestru v té době vypadala následovně: velitel orchestru-dirigent, vedoucí orchestru a čtyři sedmičlenné orchestrální skupiny v tomto nástrojovém obsazení: 1. trubka B, 2. trubka B, 3. trubka B, 1. pozoun, 2. pozoun, tuba B a malý buben. Složení orchestrálních skupin odpovídalo nástrojovému obsazení hudebního doprovodu slavnostního střídání stráží.

Vraťme se však zpět do roku 1990. Začátky orchestru byly opravdu nelehké. Při svém vzniku neměla fanfárová skupina své samostatné místo v rámci útvaru, ale byla součástí provozně technické roty. Hudebníci tvořili jednu ze tří čet, které podléhaly velení této roty. Součástí provozně technické roty byla dále také četa automobilní, motocyklová četa a také například kuchaři. Toto zařazení hudebníků mělo svá velká úskalí. Především velice chyběl odborník, který by dokázal vybrat kvalitní hudebníky do orchestru a po umělecké stránce je řídit. Bohužel velitel provozně technické roty k tomuto neměl potřebné znalosti a zkušenosti.

Z tohoto důvodu byla o pomoc požádána Ústřední hudba Ministerstva vnitra. Ta ochotně vyhověla velení Hradní stráže a uvolnila k prozatímnímu odbornému vedení a řízení trubačů jednoho ze svých dirigentů majora Jana

⁸ Hudebník, skladatel, instrumentátor a dirigent. V letech 1987-2000 hlavní dirigent a velitel Ústřední hudby Armády České republiky

Šivce. Tento velezkušený hudebník, dirigent, pravidelně docházel do kasáren Hradní stráže, kde dohlížel na odbornou přípravu hudebníků a především na kvalitu provedení hudebních vystoupení. Později byl major Jan Šivec převeden od Ministerstva vnitra pod Ministerstvo obrany a v březnu 1991 se stal prvním velitelem fanfárové skupiny Hradní stráže.

Dalším vážným problémem a nedostatkem při zrodu Fanfárového orchestru Hradní stráže byl fakt, že v objektu Loretánská, kde tehdy Hradní stráž také sídlila, se nenašel vhodný prostor pro vybudování kvalitní zkušebny pro potřeby fanfárové skupiny. Z tohoto důvodu byli hudebníci umístěni do vojenského objektu č. p. 26 v ulici Bělohorská v Praze. Tato budova skýtala dostatečné prostory pro zřízení zkušebny a několik místností sloužících k individuální přípravě, cvičení na jednotlivé nástroje. Denně pak určená směna docházela do kasáren Hradní stráže, kde měla k dispozici před každým svým vystoupením, v půdních prostorách objektu provizorně zřízenou šatnu sloužící k převlékání do slavnostních uniforem.

Teprve v roce 1997 získala Hradní stráž objekt č. p. 5 v ulici Kanovnická v Praze, kde byla pro potřeby Fanfárového orchestru vyčleněna část druhého patra historické budovy. Zde byl dostatečný prostor pro vybudování zkušebny, kanceláří pro vedení orchestru a šaten pro hudebníky, včetně místností určených pro individuální odbornou přípravu členů orchestru. V tomto nově zrekonstruovaném objektu sídlí HHS dodnes.

První vystoupení skupiny tubačů proběhlo 15. března 1990 u příležitosti první zahraniční návštěvy u prezidenta Václava Havla. Hlavu našeho, po letech demokratického, státu navštívil tehdy prezident Spolkové republiky Německo Richard von Weizsäcker. Tímto dnem také začalo každodenní provádění slavnostního střídání jednotek Hradní stráže na prvním nádvoří Pražského hradu. V zápisu z kroniky Hradní stráže z roku 1990 se o nově zavedeném slavnostním střídání na Pražském hradě píše následující: *„Zavedené slavnostní střídání stráží na prvním nádvoří Pražského hradu podstatně zvýšilo prestiž jak Hradní stráže, tak celé Československé armády. Tato událost se brzy stala*

jednou z nejvíce vyhledávaných událostí na Pražském hradě a to jak našimi občany, tak i turisty ze zahraničí.“

Poprvé se nejen strážní jednotky, ale také hudebníci Hradní stráže představili ve zbrusu nových uniformách, které pochází z návrhářské dílny Theodora Pištěka. Slavnostní uniforma hudebníka se skládala z černých lakovaných bot, tmavomodrých kalhot s širokým červeným lampasem, červeného saka doplněného zlatými knoflíky a bílé čepice se znakem Hradní stráže na přední straně. K doplňkům stejnokroje patřil bílý kožený opasek se zlatou sponou, bílá kožená brašnička sloužící k uschování notového materiálu a slavnostní šňůry zdobící levou stranu saka. Touto uniformou, která ohromovala a zároveň provokovala, se hudební služba Hradní stráže začala dostávat do povědomí veřejnosti.

S nástupem pana Václava Klause do funkce prezidenta republiky v roce 2003 byly tyto uniformy vyjmuty z výstrojních součástí Hradní stráže a uloženy do skladu. Jsou nahrazeny modrým provedením se šedými kalhotami s tmavě modrým širokým lampasem. Doplňky zůstaly stejné.

Názvem „orchestr“ v pravém slova smyslu je možné toto těleso označovat až od března 1993, kdy byla z organizačních důvodů změněna struktura hudebního tělesa z malé fanfárové skupiny na Fanfárový orchestr Hradní stráže. Od roku 1993 byl tento orchestr zároveň posilován o vojáky z povolání, profesionální hudebníky, ponejvíce z vojenských hudeb, které byly v tomto období zrušeny. Dále také vojáky základní služby s patřičným hudebním vzděláním, pokud byli k dispozici. V roce 1997 měl orchestr již 21. člena.

V průběhu existence hradního orchestru se její příslušníci snažili vždy o co možná nejlepší reprezentaci hlavy státu a Hradní stráže. V zápisu z roku 2000 se v kronice Hradní stráže píše následující: *„Velký podíl na dobrém jméně Hradní stráže má i Hudba Hradní stráže, která se mimo plnění služebních akcí (slavnostní střídání stráží na PH, otevírání zahrad, vojenských*

přísah) 48 x podílela na zabezpečení různých kulturních, sportovních či humanitárních akcích.“.

V roce 2000, přesněji prvního října roku 2000 se na základě tabulek počtů vedených pod jednacím číslem V73/64-201-72 z Fanfárového orchestru stává samostatná jednotka v rámci Hradní stráže, kdy je velitel-dirigent orchestru přímo podřízen veliteli Hradní stráže.

Do roku 2000 vstupoval orchestr v následujícím složení:

Vedoucí dirigent FOHS:	pplk. JUDr. Jan Šivec
Vedoucí Fanfárového orchestru:	npor. František Svejkovský
Koncertní mistr 1. nástrojové skupiny:	por. Květoslav Červený
Zástupce koncertního mistra:	pprap. Jiří Krýsl
Orchestrální hráči:	pprap. Petr Včelák, pprap. Josef Menšík, prap. Lukáš Linhart
Koncertní mistr 2. nástrojové skupiny:	pprap. Jan Verner
Zástupce koncertního mistra:	pprap. Jiří Nauš
Orchestrální hráči:	pprap. Miroslav Beneš, pprap. Jan Linhart, pprap. Stanislav Zeman
Koncertní mistr 3. nástrojové skupiny:	ppor. Josef Trnka
Zástupce koncertního mistra:	pprap. Jaroslav Bláha
Orchestrální hráči:	por. Oldřich Poděbradský, pprap. Milan Včelák, pprap. Miloslav Kala, pprap. Bohumil Bydžovský
Koncertní mistr 4. nástrojové skupiny:	por. Martin Svoboda
Zástupce koncertního mistra:	pprap. Marek Veselý
Orchestrální hráči:	pprap. David Uher, šrtm. Pavel Doležal, rtm. Miroslav Turek

V roce 2003 byl orchestru změněn název z Fanfárového orchestru Hradní stráže na Hudbu Hradní stráže. Od 1. Července 2004 se zrušením povinné základní vojenské služby stal z Hudby Hradní stráže plně profesionální orchestr.

Věhlas Hudby Hradní stráže pronikl i do zahraničí a to i přes tu skutečnost, že tento orchestr je vytvořen především pro plnění úkolů na Pražském hradě a na území České republiky, spojených s potřebami reprezentace hlavy státu a Hradní stráže ČR. HHS měla možnost účinkovat a reprezentovat naši republiku v zahraničí celkem třikrát. Poslední zahraniční účinkování proběhlo v roce 2007. Konalo se ve francouzských Lurdech v rámci 49. Mezinárodní vojenské pouti. Reportáž z této akce se objevila v bulletinu Sdružení dechových orchestrů České republiky s názvem Naše muzika. Píše se v ní: *„Na minulé pouti bylo ve 116 členné výpravě z České republiky také sedm muzikantů Hradní stráže, kteří několikrát hráli na náměstí před hotelem, kde byla část naší výpravy ubytována. Doprovodili hudbou také českou mši a hráli při oficiálních ceremoniálech. Česká dechová hudba zněla v lurdských uličkách v podání „sedmi statečných“ a obětavých muzikantů po celý slavnostní víkend“.*⁹

Rok 2007 byl důležitý nejen pro Hudbu Hradní stráže, ale především pro celou Hradní stráž ČR. 1. dubna 2007 nastoupil do funkce velitele Hradní stráže plukovník Ing. Radim Studený. Ten s sebou přinesl novou koncepci pro práci Hradní stráže a zaměřil se především na prezentaci útvaru před zraky veřejnosti. Proto byla v roce 2008 zavedena přehlídková vystoupení Hradní stráže na třetím nádvoří Pražského hradu. Tato vystoupení se konají od dubna do října každou první středu v měsíci. Účastní se ho strážní jednotky, motocyklová četa a Hudba hradní stráže. Jde v podstatě o to seznámit návštěvníky, pomocí ukázek, s prací HS. Dále byla u příležitosti 90. výročí založení Hradní stráže otevřena na Pražském hradě v prostorách Prašné věže

⁹ Kupilík, 2008, s. 17.

stálá expozice, která nabízí průřez celou historií Hradní stráže. Zde se konají koncerty kvintetu Hudby Hradní stráže, každou druhou středu v měsíci, od dubna do října. Při koncertech se postupně představí všichni příslušníci Hudby hradní stráže a nabídnou posluchačům čtyřicetiminutovou ukázkou ze svého bohatého repertoáru, který obsahuje skladby různých žánrů a slohových období.

2.1 Protokolární činnost

Založení orchestru mělo hned několik důvodů. Tím hlavním byla nutnost existence hudebního tělesa, které by zajišťovalo hudební doprovod akcí potřebných pro Protokol prezidenta republiky. Těleso by podléhalo velení Vojenské kanceláře prezidenta republiky. Až do roku 1991 zajišťovala hudební doprovod akcí prezidenta republiky fanfárová skupina vyčleněná v rámci Ústřední hudby Ministerstva vnitra a Hradní stráže. Zřízení vlastního orchestru umožňovalo snazší komunikaci a urychlovalo tak reakci orchestru na požadavky Protokolu prezidenta republiky.

K úkolům plněných Hudbou Hradní stráže patří veškeré protokolární akty v přímé souvislosti s prezidentem ČR na území Pražského hradu, Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráže. Patří sem jmenování generálů Armády České republiky, udílení státních vyznamenání, jmenování soudců, jmenování ministrů vlády, jmenování vlády České republiky, jmenování rektorů vysokých škol a další úkoly vyplývající z ústavních povinností prezidenta republiky. V součinnosti s Hudbou Hradní stráže a policie ČR zároveň zajišťuje nástupní audience. Rovněž tak i další aktivity na úrovni prezidenta ČR nařízené VKPR a VHS jež jsou řídicím a velícím orgánem pro HHS. Mezi další akce tohoto charakteru patří i vojenské přísahy, ples Hradní stráže, který je konán pod záštitou prezidenta republiky či první dámy a dále rozsvěcení vánočního stromu na Pražském hradě.

Hlavním úkolem orchestru je zabezpečení hudební produkce při slavnostním střídání stráží, konaném každý den v pravé poledne po celý rok, na prvním nádvoří Pražského hradu. Dalším významným úkolem je zajištění hudebního doprovodu při otevírání Jižních zahrad a Královské zahrady Pražského hradu, které se koná od 1. dubna do 31. října. K těmto účelům má Hudba Hradní stráže ustálený služební repertoár, který sestává ze skladeb Jiřího Ignáce Linka, Karla Bělohoubka a Michaela Kocába. Nástrojové obsazení pro tyto příležitosti je následující. V zahradách Pražského hradu účinkuje sextet hudebníků v nástrojovém složení: trubka 1B, trubka 2B, trubka 3B, pozoun 1, pozoun 2 a tuba B. Při slavnostním střídání stráží do této sestavy přistupuje malý buben.

Za účelem hladkého zajištění těchto i všech ostatních akcí se orchestr podílí na odborném výcviku a součinnosti s ostatními jednotkami Hradní stráže.

2.2 Volná činnost

Kromě oficiálních akcí podléhajících Protokolu prezidenta republiky se Hudba Hradní stráže věnuje dalším velice rozmanitým aktivitám. Na základě rozkazů náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky nebo velitele Hradní stráže provádí orchestr koncertní činnost v rámci různých charitativních akcí pro různé nadace, sdružení a nadační fondy, slavnostních koncertů pro Hradní stráž, Armádu České republiky i civilní organizace. Mimo tuto koncertní činnost orchestr zajišťuje hudební doprovod různých kulturních, sportovních a humanitárních akcí. V neposlední řadě hudba účinkuje při bohoslužbách a jiných aktech pořádaných duchovní službou Armády České republiky. K tomu používá rozmanité posazy (obsazení) malých žesťových souborů, fanfárových skupin a také tanečního orchestru.

2.3 Hudební služba ozbrojených sil České republiky

Posláním hudební služby ozbrojených sil České republiky je povinnost rozvíjet uměleckou činnost uniformovaných hudeb, uměleckých souborů a hudebních těles ozbrojených sil ČR tak, aby byly vždy schopny plnit všechny stanovené služební úkoly a protokolární akce, reprezentovat ozbrojené síly ČR na nejvyšší možné umělecké úrovni doma i v zahraničí a propagovat na veřejnosti národní i světovou kulturu.

Hlavní úkoly hudební služby ozbrojených sil ČR na výcvikový (kalendářní) rok jsou stanovovány zněním zákonů, kanceláří prezidenta republiky a velitele Hradní stráže ČR, Hlavním inspektorem vojenských hudeb AČR v souladu s plánovacími dokumenty nadřízených složek, organizačními řády vojenských hudeb a tímto předpisem.

„Vojenské hudby zabezpečují:

- vojenské delegace na úrovni ministra obrany a náčelníka generálního štábu, slavnostní nástupy útvarů, pietní akty a shromáždění, vojenské pohřby (i pro vojenské důchodce), slavnostní vojenské přísahy, vojenské plesy, výcvik Čestné stráže AČR, Hradní stráže atd.,
- státní delegace, protokolární akce pro prezidenta republiky, předsedu vlády ČR, Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR a senát ČR,
- vystoupení pro zastupitelské úřady v ČR,
- veškeré služební zahraniční akce resortu obrany,
- výchovné koncerty, promenádní koncerty, koncerty pro vojska, slavnostní koncerty apod.,
- prezentace AČR v médiích, natáčení pro rozhlas, natáčení CD apod.“¹⁰

¹⁰ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 5.

2.4 Struktura a organizace Hudby Hradní stráže

V čele Hudby Hradní stráže stojí velitel hudby-hlavní dirigent. Velitel hudby je přímým nadřízeným všem příslušníkům HHS. Samostatně řeší a projednává odborné otázky v rozsahu své působnosti. Odpovídá za odborný a bojový výcvik. Za vojenskou kázeň, bojovou pohotovost hudby, za udržování vnitřního pořádku, za bezvadný stav materiálu hudby a hudebních nástrojů a za řádné hospodaření s finančními prostředky vojenské hudby.¹¹

„Velitel hudby kromě plnění všeobecných povinností je dále povinen:

- organizovat a provádět odborný a vševojskový výcvik podřízené hudby,
- provádět odborný výcvik podřízené hudby a podle potřeby organizovat výcvik jednotlivých nástrojových skupin, včetně zajištění individuální přípravy hudebníků, řídit účinkování hudby nebo hudebního tělesa při služební a koncertní činnosti,
- přezkušovat odborné znalosti příslušníků hudby, dbát na jejich profesní a vojenský vývoj, systematický výcvik a kariérní růst,
- vytvářet koncepci uměleckého vývoje, výcviku a dramaturgické plány hudby na příslušný kalendářní rok,
- provádět plánovací, rozborovou a kontrolní činnost hudby,
- zajišťovat všestranné materiálně technické, provozní a dopravní zabezpečení hudby k plnění všech úkolů,
- starat se o doplňování služebního i koncertního repertoáru hudby, popřípadě provádět úpravy a transkripce hudebních skladeb pro potřeby orchestru,
- řídit činnost programové umělecké rady a využívat jejích návrhů v činnosti hudby a při sestavování koncertních programů.“¹¹

¹¹ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 18.

Zástupce velitele hudby-dirigent je přímým nadřízeným všem příslušníkům hudby. Je velitelsky i odborně zodpovědný za systematické zabezpečování vysoké umělecké úrovně orchestru. „Dále je povinen:

- předkládat veliteli hudby návrhy na řešení vzniklých problémů, personální opatření vedoucí ke zkvalitnění práce orchestru apod.,
- řídit, plánovat, kontrolovat a vyhodnocovat činnost nástrojových skupin a archiváře hudby,
- systematicky vyhledávat a pro potřeby hudby instrumentovat nové vhodné skladby, zabezpečovat výběr kvalitních kompozic z koncertního repertoáru civilních domácích a zahraničních dechových (žesťových) orchestrů a skupin a jejich zařazení do repertoáru hudby,
- zpracovávat plány činnosti hudby a vyhodnocovat jejich plnění, zpracovávat podklady pro rozkazy velitele hudby, za jejichž vyhotovení, správnost a oprávněnost zodpovídá a zpracovávat návrhy na finanční ohodnocení příslušníků hudby,
- starat se o doplňování služebního i koncertního repertoáru hudby, popřípadě provádět úpravy a transkripce hudebních skladeb pro potřeby orchestru.“¹²

Hudba Hradní stráže je obsazována výhradně vojáky z povolání na systematizovaná místa v souladu s příslušnými tabulkami počtů.

„Hudebník je povinen:

- dokonale zvládat hru na jeden žesťový hudební nástroj dechového orchestru,
- svědomitě se připravovat na každé vystoupení hudby a soustavně se starat o svůj odborný růst,

¹² Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 19.

- provádět ve služební době pro potřebu hudby opisy a rozpisy notového materiálu, který určí velitel hudby nebo jeho zástupce,
- dle požadavků a nařízení velitele hudby být schopen požadovaného profesionálního výkonu v malých souborech, tanečních, komorních a jiných seskupení.

Hudebníci se podle odborné vyspělosti a umělecké úrovně zařazují u vojenských hudeb na tato systemizovaná místa:

- vedoucí instruktor,
- vedoucí nástrojové skupiny (1-3),
- orchestrální hráč.¹³

Velitel hudby-hlavní dirigent předkládá návrhy na zařazení hudebníků do jednotlivých funkcí přímému nadřízenému. Předání a převzetí funkce musí být uveřejněno v rozkaze velitele hudby, resp. velitele Hradní stráže. Výběr hudebníků do jednotlivých funkcí se uskutečňuje na základě výběrového řízení, resp. nábořem z civilu. V případě funkcí velitele hudby, resp. jeho zástupce je výběrové řízení povinné.

Vedoucí instruktor je podřízen veliteli hudby a jeho zástupci. Je nadřízen všem ostatním členům hudby. Řídí, kontroluje, plánuje a vyhodnocuje činnost velitelů nástrojových skupin. Je zodpovědný za vzhled a upravenost všech podřízených příslušníků HHS, za dodržování kázně a disciplíny při každodenní činnosti.

Velitel nástrojové skupiny je přímo podřízen vedoucímu instruktorovi. Řídí, plánuje, kontroluje a vyhodnocuje činnost všech příslušníků své nástrojové skupiny. Je zodpovědný za vzhled a upravenost všech příslušníků své nástrojové skupiny, za dodržování kázně a disciplíny při každodenní

¹³ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 19-20.

činnosti skupiny. Zodpovídá za jejich profesionální odborný růst a předkládá dirigentům návrhy na opatření, která by vedla ke zdokonalení činnosti nástrojové skupiny. „Je povinen:

- tvůrčím způsobem interpretovat rozsáhlé sólové party hudebních děl,
- jako člen orchestru kvalitně zvládnout svůj part,
- v případě potřeby účinkovat i v menších orchestrálních seskupeních,
- podle potřeby se podílet na práci programově umělecké rady.

Orchestrální hráč je povinen dbát na svůj odborný růst, systematicky se připravovat na profesionální zvládnání všech svých hráčských a vojenských povinností. Dále je povinen:

- kvalitně zvládnout koncertní party orchestru,
- systematicky se zdokonalovat pro možnost funkčního postupu,
- na dobré úrovni zvládat hru z listu,
- v případě potřeby účinkovat v menších orchestrálních skupinách a souborech,
- podle požadavků dirigenta provádět ve služební době opisování služebního materiálu,
- podle potřeby se podílet na práci programově umělecké rady.“¹⁴

2.5 Programová a umělecká rada

Programově umělecká rada (dále PUR) HHS je pomocným orgánem velitele hudby. Její členy jmenuje velitel hudby, jemuž je hudba trvale podřízena.

¹⁴ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 20-21.

„Programově uměleckou radu tvoří velitel hudby-hlavní dirigent, zástupce velitele hudby a vybraní instruktoři (vedoucí orchestrálních skupin, musí být nejméně tři). Ke spolupráci mohou být na jednání PUR pozváni i vybraní výkonní hudebníci orchestru, resp. civilní odborníci. Všechny funkce a členství v programově umělecké radě HHS jsou čestné. Programově uměleckou radu svolává a řídí velitel hudby-hlavní dirigent, v jeho nepřítomnosti jeho zástupce. U Hudby Hradní stráže se PUR schází zpravidla jednou za měsíc. Projednává na svém jednání koncepci hudby, dramaturgii orchestru na kalendářní rok, jednotlivé koncertní programy a v případě potřeby i personální návrhy a vyhlášení výběrových řízení. Podílí se na výběru skladeb, navrhuje a posuzuje výběr všech programů hudby. Vyhodnocuje celkovou uměleckou úroveň jednotlivých koncertů a vystoupení hudby. Navrhuje opatření ke zlepšení úrovně a výkonu jednotlivců. Hodnotí úroveň veškeré vševojskové přípravy, kterou má hudba v ročním plánu a je třeba ji splnit.

Členové PUR mohou být vysíláni velitelem hudby na koncerty a vystoupení civilních orchestrů a souborů, festivaly dechových orchestrů, festivaly vojenských hudeb, hudební soutěže apod. s cílem získat přehled o aktuálních skladbách a novinkách v oblasti dechové hudby, které by bylo možné využít v činnosti hudby.

Návrhy, které velitel hudby nemůže ze své pravomoci řešit, předkládá ke schválení příslušnému nadřízenému a ryze odborné návrhy Hlavnímu inspektoru vojenských hudeb AČR.“¹⁵

¹⁵ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, s. 21-22.

2.6 Použití Hudby Hradní stráže

„Účast HHS na služebních akcích se koná pouze na základě nařízení velitele Hradní stráže, resp. Náčelníka vojenské kanceláře prezidenta republiky.

Samotné účinkování hudby je následně uvedeno v rozkaze velitele hudby, resp. velitele Hradní stráže, včetně jmenného seznamu účinkujících a je zde určen velitel, který je za provedení konkrétní akce zodpovědný.

Vystupovat na veřejnosti v menších skupinách mohou příslušníci HHS jako dechový komorní soubor (žesťové trio, kvartet, kvintet, sextet apod.), malý taneční orchestr.

Hudba Hradní stráže hraje při akcích na volném prostranství za teploty ne nižší než -5°C . Při nižší teplotě smí hudba vystupovat jen v mimořádně důležitých služebních akcích (státní delegace, protokolární akce, vojenské pohřby apod.) V této souvislosti je nutné učinit veškerá opatření proti zamrznutí strojiva u dechových nástrojů.

Přeprava hudby na nařízené akce se organizuje prostřednictvím logistické služby Hradní stráže.“¹⁶

2.7 Významné osobnosti orchestru

pplk. JUDr. Jan Šivec

Hudebník a dirigent Jan Šivec stál v čele orchestru celých třináct let. Do funkce velitele fanfárové skupiny Hradní stráže ČR byl jmenován v březnu

¹⁶ Hudební služba ozbrojených sil České republiky, 2007, 22-23.

1991. V té době již měl s vedením orchestru bohaté zkušenosti. Hudbu studoval na Vojenské hudební škole Víta Nejedlého v Roudnici nad Labem v oboru hry na lesní roh. Po ukončení studia na této škole začala jeho profesionální hudební kariéra, během níž vystřídal několik orchestrů. Začínal jako příslušník 101. strážního praporu a Posádkové hudby Litoměřice. Od roku 1967 působil jako sólista Ústřední hudby Československé lidové armády. V roce 1971 přešel do funkce vedoucího nástrojové skupiny k Ústřední hudbě Ministerstva vnitra a Hradní stráže. V této funkci setrval až do roku 1989, kdy byl jmenován dirigentem a zároveň zástupcem velitele. Odtud byl roku 1991 převeden v hodnosti majora pod Ministerstvo obrany České republiky a jmenován velitelem fanfárové skupiny Hradní stráže. V čele tohoto orchestru stál až do roku 2004, kdy odešel do důchodu. Jeho nástupcem byl jmenován MgA. Vít Mucha, absolvent Konzervatoře v Teplicích a Akademie múzických umění v Praze v oboru hry na trubku.

Vladimír Roubal

Orchestr se kromě jiné činnosti věnuje především komorní hudbě. Proto již od svého vzniku, roku 1993, spolupracuje s naším předním varhaníkem Vladimírem Roubalem, ředitelem chrámové hudby Královské kanonie premonstrátů při bazilice Nanebevzetí Panny Marie v Praze na Strahově.

Vladimír Roubal se narodil 1. července 1965 v Plzni. Hru na varhany studoval na Konzervatoři v Plzni u profesorky Jitky Chaloupkové a v Praze u profesora Jana Hory. Improvizaci vystudoval u pana profesora Jaroslava Vodrážky. V letech 1980-1985 působil jako varhaník Katedrály sv. Bartoloměje v Plzni, v letech 1985-1990 jako varhaník a kapelník baziliky sv. Markéty při benediktinském arcidiákonství v Praze na Břevnově. Od roku 1990 působí jako ředitel chrámové hudby Královské kanonie premonstrátů v Praze na Strahově. Založil zde chrámový sbor Collegium Strahoviense. Vyniká svojí schopností improvizace, je držitelem dvou prvních cen na světových improvizčních soutěžích (1982, 1988). Koncertoval a koncertuje v České republice, Německu, Rakousku, Maďarsku, Holandsku, Itálii,

Španělsku, Francii, Polsku, Rumunsku, Moldávii, USA a Japonsku. Natočil řadu CD, zkomponoval hudbu k několika filmům. Spolupracuje s Českým rozhlasem i s rádií v dalších zemích, např. v Německu, Nizozemí a Japonsku, při nahrávání snímků historických varhan. V roce 2007 se stal uměleckým vedoucím komorního souboru Čeští madrigalisté. Téhož roku hrál ve strahovské bazilice na osobní požádání první dámy Spojených států amerických paní Laury Buschové v době oficiální návštěvy prezidenta Spojených států v Praze. Vystoupením, kterých se tento vynikající varhaník s Hudbou Hradní stráže účastní, dodává zvláštní, neopakovatelnou atmosféru a obzvláště při jeho neskutečných varhanních improvizacích jsou posluchači svědky strhujícího zážitku. Ve spolupráci s Vladimírem Roubalem natočil orchestr v roce 1996 CD s názvem Trubači Pražského hradu. Tento projekt vznikl u příležitosti návštěvy České republiky britskou královnou Alžbětou II. Toto CD pokřtil a královně předal tehdejší prezident republiky Václav Havel.

2.8 Sociologický průzkum

Dvěma členům Hudby Hradní stráže ČR a dlouholetému spolupracovníkovi orchestru jsem položil dvě otázky týkající se vzniku spolupráce a jejich osobního názoru na tento orchestr.

Vladimír Roubal, ředitel chrámové hudby Královské kanonie premonstrátů při bazilice Nanebevzetí Panny Marie v Praze na Strahově:

„Kdy a za jakých okolností vznikla spolupráce mezi Vámi a Hudbou Hradní stráže?“

Vl. Roubal: „Z Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, kde jsem působil jako sbormistr, jsem se znal se členy Hudby Hradní stráže trumpetistou Františkem Svejkovským a pozounistou Josefem Trnkou. Společně jsme spolu koncertovali a vybírali hráče do nově vznikajícího orchestru u Hradní stráže. Byl jsem také v blízkém kontaktu se skladatelem

Jarmilem Burghauserem a z tohoto přátelství vzešla myšlenka na provádění fanfár a intrád za doprovodu varhan. Řád premonstrátů pěstuje krásnou a bohatou liturgii, a tak vznikla spolupráce také mezi Hudbou hradní stráže a Strahovským klášterem při bohoslužbách, státních návštěvách a dalších VIP akcích. Širší spolupráce s orchestrem pod vedením doktora Šivce začala v roce 1996, kdy byla v ČR na státní návštěvě britská královna Alžběta II. Tehdejší prezident Václav Havel obdržel jako dar od královny CD s nahrávkou orchestru Královské gardy Velké Británie a rozhodl se královně věnovat nahrávku „svého“ orchestru. K natáčení tohoto CD jsem byl přizván. Strahovský klášter poskytl prostory pro natáčení a varhany. Další spolupráce mezi orchestrem a Strahovským klášterem spočívala v tom, že jednotliví hráči Hudby Hradní stráže vykonávali orchestrální praxi v klášterním orchestru při bohoslužbách. Průběžně jsem docházel, jako umělecký poradce, k nácviu nových fanfár, které jsme společně s Františkem Svejkovským objevovali a upravovali ve spolupráci se skladatelem Jarmilem Burghauserem a s virtuosem ve hře na trubku a bývalým pedagogem Konzervatoře v Praze Josefem Svejkovským“.

„Jaký je Váš názor na tento orchestr?“

V. Roubal: „Orchestr je obsazen jistě kvalitními hráči, ti mají jedinečnou šanci spolu zkoušet a experimentovat po zvukové stránce orchestru a jednotlivých nástrojových skupinách. Ve spolupráci s varhanami dokážou vytvořit neopakovatelnou slavnostní atmosféru, která dokáže nahradit symfonický orchestr i v relativně menším počtu. Působení v orchestru Strahovského kláštera umožňuje členům HHS být stále připraveni doplnit jakýkoli symfonický orchestr“.

Major MgA. Vít Mucha, velitel hudby-hlavní dirigent:

„Kdy a za jakých okolností vzniklo spojení mezi Vámi a HHS?“

V. Mucha: „Po ukončení studia na Akademii múzických umění v Praze jsem od 1. 7. 2001 nastoupil jako voják základní služby k Hradní stráž, kde

jsem první měsíc absolvoval základní výcvik a následně byl převelen k Fanfárovému orchestru Hradní stráže jako orchestrální hráč do sekce trumpet. Po absolvování základní vojenské služby jsem u orchestru zůstal jako voják z povolání na stejném služebním zařazení. Po odchodu kapelníka doktora Jana Šivce jsem byl ustanoven do funkce velitele hudby-hlavního dirigenta.“

„Jaký je Váš osobní názor na tento orchestr?“

V. Mucha: „Domnívám se, že předností Hudby Hradní stráže, dříve též nazývanou fanfárový orchestr Hradní stráže, je jeho variabilita a flexibilita. Díky širokému záběru, který tento orchestr dokáže nabídnout, mám tím na mysli použitelnost hudebníků od malých seskupení, jako jsou tria, kvarteta, kvinteta až po celý orchestr, dokáže Hudba Hradní stráže zabezpečit jak protokolární akty za přítomnosti prezidenta republiky a státních návštěv, tak i charitativní akce na podporu nejrůznějších nadací.“

Kapitán František Svejkovský, zástupce velitele hudby:

„Kdy a za jakých okolností vzniklo spojení mezi Vámi a HHS?“

F. Svejkovský: „Působil jsem v symfonickém orchestru Uměleckého souboru Ministerstva obrany, když mě oslovil tubista Martin Svoboda, se kterým jsem se znal ze studií na Konzervatoři v Praze. Doporučil mě tehdejšímu kapelníkovi Janu Šivcovi, a ten mi nabídl místo koncertního mistra. Po krátkém váhání jsem nakonec nabídku přijal a 1. prosince 1994 na toto místo nastoupil. Později jsem se stal zástupcem velitele hudby.“

Jaký je Váš osobní názor na tento orchestr?“

F. Svejkovský. „Při mém příchodu to byl poloamatérský soubor. Oslovil jsem tedy některé své bývalé kolegy, se kterými jsem se znal ze studií nebo z Uměleckého souboru Ministerstva obrany. Občas jsme se spolu setkávali při účinkování v různých komorních souborech. Dodnes, bohužel, orchestr na své poloamatérské začátky doplácí. Řada amatérských členů zde totiž po základní vojenské službě zůstávala s podmínkou doplnění si hudebního vzdělání.“

3. PROFESIONALIZACE OZBROJENÝCH SIL ČR

Historická změna v ozbrojených silách České republiky se udála v roce 2005. Tyto, tvořené Armádou České republiky, Hradní stráží a Vojenskou kanceláří prezidenta republiky se prvním lednem roku 2005 staly plně profesionální. O provedení této zásadní reformy ozbrojených sil ČR bylo rozhodnuto již v roce 2001 usnesením vlády České republiky (29. srpna 2001, č. 835). Poslední vojáci tedy nastoupili do základní vojenské služby 30. března 2004 a ukončili ji ke dni 22. prosince 2004. Poslední hromadné pravidelné odvody v míru proběhly v měsících duben a květen 2004 tak, aby byl dokončen odvod všech branců ročníku narození 1985. Osoby odvedené při těchto odvodech již nebyly povolány do základní vojenské služby. Princip doplňování ozbrojených sil na bázi branné povinnosti byl však zachován i po 1. lednu 2005 a podléhají mu osoby od 18 do 60 let. Tuto povinnost budou občané plnit zejména v těch případech, pokud bude ohrožena svrchovanost, celistvost a demokratické základy České republiky.¹⁷

Jako první a relativně rychle, v porovnání s jinými jednotkami AČR, dosáhla plné profesionalizace Hradní stráž. Tato speciální, elitní a samostatná vojenská jednotka ve struktuře našich ozbrojených sil dokončila tento proces na jaře roku 2005. Vojáky základní a náhradní služby, kteří zastávali určité základní funkce u jednotky, nahradili profesionální vojáci, kteří si tuto profesi zvolili sami za své zaměstnání.

Profesionál je charakterizován dvěma spojitými znaky, a to prací za úplatu a jejím kvalifikovaným odváděním. Vykonává ji tudíž jako své zaměstnání, čímž se liší od amatéra. Základní podmínkou je tudíž pracovně právní vztah nebo ve vojenských podmínkách služební poměr. Už z tohoto

¹⁷ Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, 2. 1. 2012.

hlediska je žádoucí uzavírat ho s jedinci, kteří mají patřičnou úroveň, přinejmenším odpovídající požadavkům příslušné profese nebo specializace.¹⁸

Skutečný vojenský profesionál není motivován pouze slušnou mzdou, ale musí mít i motivaci morální, bez které se vojenské povolání neobejde. Výkon služby může být na hranici tělesných a duševních sil, častokráte i na hraně mezi životem a smrtí, a to nelze vyvážit sebevětším balíkem peněz.¹⁹

Profesionalizací armády došlo ke zrovnoprávnění všech kategorií ozbrojených sil, jelikož služba je dobrovolná a vykonávaná jako zaměstnání. Náklady na každého jednotlivého profesionálního vojáka se vrací armádě a tím i státu v jeho odborných schopnostech, v jeho dovednostech z každodenního kvalitního výcviku. Tyto kvality a uchované návyky, které získává za dobu své několikaleté služby, pak mohou být využity k plnění úkolů obrany země nebo v mimořádných situacích, které mohou nastat.

Mezi základní dokumenty pro výstavbu ozbrojených sil a zajišťování obrany státu patří Vojenská strategie České republiky. Společně s dalšími dokumenty ČR vytváří koncepční rámec pro ozbrojené síly k plnění vojenských úkolů obrany země, závazků kolektivní obrany zemí NATO apod. Stanovuje rovněž zásady spolupráce s ostatními složkami, které se podílejí na zajištění bezpečnosti České republiky. Tento dokument řeší i kompetentnost personálu ozbrojených sil. Píše se v něm: „*V personální oblasti budou vytvořeny podmínky pro získání a udržení kvalifikovaných, vysoce motivovaných vojenských profesionálů a občanských zaměstnanců, kteří jsou základem pro naplnění této strategie*“.²⁰

¹⁸ Černocho, 2001, s. 22.

¹⁹ Černocho, 2001, s. 29.

²⁰ Vojenská strategie ČR, 2008.

Tato práce zmiňuje profesionalizaci ozbrojených sil České republiky, jejíž součástí je Hradní stráž, ze dvou důvodů. Jedním z nich je dopad tohoto procesu na Hudbu Hradní stráže a druhým fyzická připravenost vojáka-hudebníka.

Pro Hudbu Hradní stráže tato změna znamenala obrovský skok dopředu. Se zkrácením a poté ukončením vojenské základní služby skončila i doba amatérských hudebníků. Jelikož ti měli jako hudební vzdělání pouze základní uměleckou školu, byli někteří z nich odborně, hudebně na slabé úrovni, což velmi nepříjemně ovlivňovalo uměleckou úroveň orchestru. Podmínky, které byly vytvořeny pro přijímání a práci profesionálních hudebníků, absolventů hudebních konzervatoří a akademií, naprosto změnily uměleckou úroveň orchestru. Díky profesionalizaci ozbrojených sil se z Hudby Hradní stráže stal špičkový vojenský orchestr.

Přijímání nových profesionálních hudebníků do vojenského orchestru má však jedno úskalí, a tím je fyzická zdatnost. Při náboru se totiž klade velký důraz na zdravotní způsobilost uchazeče a také na fyzickou zdatnost. A to bývá největším problémem přijetí. Hudebníci jsou na prvním místě umělci a špičkoví hráči na své nástroje, ale jejich fyzická zdatnost a zdravotní způsobilost nebývá dobrá. Je to samozřejmě problém celé naší společnosti. Sedavý způsob života, počítače, televize a tudíž málo pohybu se i u mladých lidí projevuje např. nadváhou, špatným držením těla apod. Z těchto skutečností pramení, že uchazeči o službu ve vojenském orchestru nejsou a ani nemohou být náležitě po fyzické stránce pro potřeby armády připraveni. Zdravotní a fyzická připravenost jsou, samozřejmě kromě odbornosti, nejdůležitějšími složkami pro povolání profesionálního vojáka-hudebníka.

4. VOJÁK-HUDEBNÍK A JEHO ODBORNÁ, PROFESNÍ PŘIPRAVENOST

Příprava vojáka-hudebníka na své povolání začíná již přijetím na příslušnou odbornou školu s hudebním zaměřením. Jedná se o různé druhy hudebních škol.

První a vlastně jedinou specializovanou školou pro přípravu vojáků-hudebníků byla u nás Vojenská hudební škola (dále VHŠ). Během let se vypracovala z dvouleté školy, která měla za cíl vychovávat pouze orchestrální hráče do vojenských kapel, na šestiletou všeobecně uznávanou konzervatoř. Stalo se tedy, že později vzdělávala a vychovávala všestranně připravené absolventy, kteří byli schopni podávat kvalitní sólové výkony a rychle se adaptovat v profesionálních souborech.²¹

Vojenská hudební škola byla založena vládním výnosem č. 44, čl. 143 ze dne 15. 9. roku 1923. Od roku založení do roku 1926 sídlila škola v Praze na Pohořelci a poskytovala uchazečům dvouleté studium. V roce 1926 – 1939 sídlila škola v Praze-Karlíně. Během 2. světové války byla tato škola uzavřena. Znovuotevření proběhlo roku 1946. Na témže místě a stále s nabídkou dvouletého studia škola působila až do roku 1950. V tomto roce zahájila pro posluchače studium tříleté a zároveň se téhož roku stěhovala na Slovensko do Spišského Podhradie, kde byla dislokována do roku 1953. Pak následoval Liberec (1953-1958) a od roku 1958 měla již škola trvalé sídlo v Roudnici nad Labem. Tam v roce 1960 bylo zavedeno čtyřleté studium s maturitou a roku 1986 šestileté studium při zaměstnání. 28. srpna 1991 byla Vojenská hudební škola přejmenována na Vojenskou konzervatoř (RMO ČR č. 27). Denní šestileté studium ukončené absolutoriem bylo zavedeno roku 1997.²¹

²¹ Koršo, 2003, s. 1-2.

Vojenská konzervatoř připravovala po celou dobu své existence všeobecně, odborně a profesně připravené vojáky z povolání - hudebníky. Její absolventi získávali potřebné znalosti k profesionálnímu ovládnutí hráčské resp. dirigentské techniky, pochopení hudební teorie a zvládnutí základů umělecko-pedagogické profese. Nemalou součástí jejich přípravy byl i rozvoj vědomostí a dovedností potřebných k pohotovému a kultivovanému projevu, pochopení souvislostí v kulturním vývoji společnosti i schopnost komunikace v anglickém jazyce. Pozornost byla věnována vojenské odborné a tělesné přípravě. Celý tento systém vedl k přípravě kvalifikovaných hudebníků pro službu v Armádě České republiky. V posledních letech její existence školu opouštělo asi 30 absolventů za rok.²²

Osud Vojenské konzervatoře se začal naplňovat po rozdělení Československa. Ubylo posluchačů, další a další reorganizace hudební služby v armádě (jak se pomalá, ale jistá likvidace nazývala) pak postupně potřebu absolventů školy neustále redukovala, až nakonec začala požírat své vlastní děti. Byli propouštěni zkušení hudebníci, aby bylo možno umístit nové absolventy. Pro záchranu školy se dělo možné i nemožné-intervence, petice, lobování, vše marné, především proto, že nebylo možné zachránit vojenské hudby-nositelé vojenských tradic armády.²³

Dnem zrušení Vojenské konzervatoře 31. srpna 2008, po 85 letech její existence, byl definitivně ukončen přirozený doplňovací cyklus do orchestrů vojenských hudeb AČR. Po 85ti letech, přerušovaných pouze okupací, skončila „Alma mater“ vojenských hudebníků, která české hudební kultuře vychovala více než 5000 skvěle vybavených muzikantů, kteří pomáhali nejenom šířit

²² Koršo, 2003, s. 2.

²³ Pešek, 2008, s. 2.

slávu této vojenské školy, ale i výrazně ovlivnili její vysokou interpretační úroveň.²⁴

Zrušením Vojenské konzervatoře v roce 2008 začal nábor na uvolněná místa vojáků-hudebníků do vojenských hudeb z řad absolventů civilních konzervatoří a akademií. Tito musí nejdříve podstoupit tři až šestiměsíční vojenský výcvik a až poté mohou být přijati k vojenské hudbě. Zde se však vyskytl určitý problém, který spočívá právě ve fyzické připravenosti a odolnosti hudebníků. Absolventi civilních škol jsou především umělci a špičkoví hráči na své nástroje. Vojenský drill, se kterým se v životě nesetkali, jim v mnoha případech přináší velké problémy, se kterými se nedokážou vyrovnat.²⁵

Příprava a studium na VHŠ

Po rozhovorech s bývalým velitelem Vojenské hudební školy panem Jaroslavem Zemanem nabízím ukázkou přípravy a průběh studia na této škole.

Před nástupem na Vojenskou hudební školu absolvovali uchazeči, zájemci o studium na této škole tzv. talentové zkoušky, jako na ostatních speciálních školách s uměleckým zaměřením. Tyto se skládaly a skládají ze hry na hudební nástroj, ze zpěvu, intonace a rytmu. V dřívějších dobách, kdy ještě existovala spousta vojenských kapel, chodili začínající hudebníci k vojenským kapelníkům, kteří působili v jejich kraji. Teprve posléze a na doporučení těchto absolvovali zkoušku na Vojenskou hudební školu.

Zde se vyučovala hudební teorie, hra na hudební nástroj jako hlavní obor a další hudební nástroj, který byl studentovi určen. Většinou se jednalo o nástroj opačného charakteru, než byl ten, který žák studoval v hlavním oboru.

²⁴ Pešek, 2008, s. 2.

²⁵ Mišák, 2008, s. 2.

Takže hráči na dechové nástroje měli jako druhý nástroj strunný (např. housle, violu, harfu atd.) a naopak. Důvodem byla všestrannost hudebníka. Samozřejmě se také vyučovala vojenská příprava a tělesná příprava.

Později, po roce 1982 kdy přestaly existovat smyčcové skupiny ve vojenských orchestrech, se v hlavním oboru začaly vyučovat pouze nástroje dechové, tedy žesťové (pro tzv. plechovou harmonii) a dřevěné (tzv. dřevěná harmonie) a dirigování. K vyučovaným předmětům patřil povinný klavír a jeden volitelný nástroj, což byly nejvíce bicí nástroje, na nichž se žák, student nejlépe mohl zdokonalovat po stránce rytmické. Dalším důležitým předmětem byla orchestrální hra v dechovém orchestru pro studenty třetích a čtvrtých ročníků. Žáků druhých ročníků se týkala příprava na velký dechový orchestr. Aby studenti získali vojenské návyky, byli povinni po dovršení 18ti let svého života nastoupit pětiměsíční základní vojenskou službu.

Po dlouhá léta velikou výhodou studujících na Vojenské konzervatoři byly tzv. „umístěnky“. Každý student po úspěšném ukončení školy měl jistotu zaměstnání v některém z vojenských orchestrů. Na druhou stranu právě odtud pramení zrušení Vojenské hudební školy. Při reorganizaci armády došlo ke zrušení mnoha vojenských hudeb, proto absolventi školy ztratili v armádě uplatnění.

4.1 Odborná příprava vojáka-hudebníka HS v zaměstnání

Odborná příprava vojáka-hudebníka nikdy nekončí. Aby byl zodpovědně a perfektně připraven na plnění svých pracovních, služebních povinností, musí denně podstupovat několikahodinovou přípravu ať už individuální ve svém volném čase nebo v zaměstnání individuální řízenou přípravu nebo řízenou přípravu společnou. Každá z nich má své výhody. Při individuální přípravě ve svém volném čase každý profesionální hudebník ví naprosto přesně, kterému svému problému se musí věnovat, co potřebuje udělat pro svou pohodu, jak si udržet vysokou výkonnost, kde má problémy v právě hrané nebo zkoušené

skladbě apod. Při individuální řízené přípravě v zaměstnání pracuje voják-hudebník pod dohledem zkušeného instruktora. Ten je po celou dobu trvání plánovaného času přípravy k dispozici ke konzultaci jakéhokoli problému, pokud hudebník potřebuje pomoci. Společnou přípravu, od malého nástrojového obsazení až po celý orchestr, vede velitel hudby, jeho zástupce nebo některý z určených instruktorů. Tato dává hudebníkovi vynikající průpravu v komorní a orchestrální hře. Zde jsou témata odborné přípravy určená pro vojáky-hudebníky Hudby Hradní stráže.

4. 1. 1 Rozehrávka (T1)

Rozehrávka je přípravou k realizaci témat T2, T3, T4. Na rozehrávku musí mít hudebník materiální a technické zabezpečení. Jelikož se HHS skládá pouze z hráčů na dechové žesťové nástroje a bicí nástroje, je nutné mít k provedení rozehrávky příslušný materiál: hudební nástroj, olej na tahy (pro trombony), olej na písty (pro tuby a trubky), vytěrák na nástroj, vytěrák na nátrubek, příslušnou odbornou literaturu, stojan na noty, metronom, ladičku. Pro hráče na malý buben a tympány paličky, metličky a chrániče sluchu.

Rozehrávce vždy předchází údržba nástroje. Jedná se o promazání tahů a snížců trombonů, klapek, pístů a ladicích cuků u trubek a tub. Je-li třeba, čistí se i příslušné nátrubky k nástrojům a nátrubkové trubice.

„Rozehrávka vždy začíná dechovým cvičením, aby byl hudebník fyzicky připraven na použití dechového hudebního nástroje. Následují vydržované tóny pro upevnění rtů a obličejových svalů. Poté se přechází na nátisková cvičení. Ty mají za úkol připravit patřičnou pružnost a uvolněnost rtů. V rámci rozehrávky jsou velmi důležitá technická cvičení, určená pro rozhýbání a uvolnění prstů, aby hráč zvládl i technicky náročné party. Nezbytné pro tyto úkony jsou tzv. mezicvičební pauzy. Na odehranou dobu připadá stejně dlouhý odpočinek. Je to proto, aby se hudebník neunavil hned při rozehrávce a potom nebyl schopen pokračovat v dalším výcviku. Po absolvování kvalitní

rozehrávky je dosaženo požadované rozehranosti. Může tedy pokračovat další část odborné přípravy hudebníků.“²⁶

4. 1. 2 Hra orchestrálních partů (T2)

Hra orchestrálních partů má za úkol zdokonalit členy HHS v provedení přidělených notových partů. Výcvik je možné provádět jak individuálně, tak v jednotlivých seskupeních (např. po nástrojových skupinách). K provedení tohoto tématu hudebníci potřebují hudební nástroj, stojan na noty a příslušný notový materiál, orchestrální party.

„Přípravná část probíhá následujícím způsobem. Rozdýchávání se zaměřením na brániční svaly, zaktivování retních svalů a zahřátí nástroje.

Následuje charakteristika notového zápisu a studované skladby. Upřesní se způsob provádění jednotlivých skladeb na základě stylových období. Samotný nácvik skladby nebo skladeb se děje ve cvičném tempu, aby bylo jasné rytmické a technické zvládnutí partu. Hudebníci hrají skladbu společně s řídícím, který určí metrum a obtížná místa. Lze skladbu nebo jednotlivé party rozdělit i na několik částí. Provedení skladby v požadovaném tempu je možné až po dokonalém zvládnutí a nacvičení jednotlivých partů. Hudební výraz a dynamika je uskutečnitelná až po perfektním technickém zvládnutí skladby.

Výsledkem by měla být pro každého jednotlivého hudebníka absolutní připravenost zahrát svůj part, zvládnutí techniky přednesu, sladění dynamiky a tempa skladby.“²⁷

²⁶ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 87.

²⁷ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 88.

4. 1. 3 Komorní hra (T3)

Komorní hra má za cíl zdokonalit hudebníky ve vzájemné souhře, přednesu, intonace a výrazu daných skladeb. K nacvičování komorní hry potřebují určení hráči svůj hudební nástroj, stojan na noty a notový materiál ke skladbám, které jsou předem určeny.

Před nácvičkem komorní hry je nutné zaktivovat brániční svaly rozdýcháváním a cviky na patřičnou pružnost a uvolněnost rtů. Velmi důležité před prováděním komorní hry je zahřátí nástroje. Každý nástroj je jinak velký, a proto potřebuje jinou dobu ke svému zahřátí. Děje se tak kvůli ladění. Nástroj studený bývá při ladění níž, nástroj zahřátý naopak výš. Pokud jsou nástroje při ladění stejně zahřáté, je naladění snadnější.

„Při samotném nácvičku se nejprve pohlédne na charakteristiku notového zápisu a studované skladby. Řídící upřesní způsob provádění jednotlivých skladeb na základě stylových období. Pak už začíná nácvik skladby nebo skladeb zatím ve cvičném tempu, aby se zajistilo technické a rytmické zvládnutí hlavně obtížně hratelných míst ve skladbě. Provedení skladby v požadovaném, výsledném tempu lze hrát až po perfektním zvládnutí obtížných míst. Následuje výrazová a dynamická stránka skladby.

Po nastudování skladby se hudebníci vymění se svými nástrojovými kolegy (kolegy ze stejných nástrojových skupin), aby v případě nemoci či jiných překážek ve službě byla možná adekvátní zastupitelnost. Výsledkem je souhra všech příslušníků Hudby Hradní stráže v hudebním projevu.“²⁸

²⁸ Programy jednotek přípravy Hradní stráže, 2008, s. 88.

4. 1. 4 Zkouška celého orchestru (T4)

Cílem zkoušky celého orchestru je zdokonalení souhry orchestru ve služebním repertoáru. Jde o nácvik celé Hudby HS pro potřeby slavnostních a audienčních vystoupení a pro plnění dalších úkolů. Hlavní důraz je kladen na souhru a ovladatelnost tělesa, na dynamickou pružnost i rytmicko-tektonickou variabilnost. Začátku zkoušky předchází postavení orchestru a rozmístění jednotlivých nástrojů (hráčů). Příprava notového materiálu a určení studované nebo studovaných skladeb, aby se orchestr v samotné zkoušce tímto již nezdržoval.

„Zkouška celého orchestru začíná naladěním jednotlivých nástrojových skupin. Obvykle udává základní tón při ladění první trumpetista. Podle jím zahráného základního tónu se přiladují jednotlivé nástroje nebo sekce nástrojů. Po naladěním celého orchestru následuje přehrání určené skladby. Poté dirigent vybere dle svého uvážení obtížné pasáže, místa, kde byl problém v ladění, rytmu, souhře nebo v dynamice, a podstoupí je důkladnému nastudování. Pro precizní zvládnutí obtížných pasáží hudebníci hrají jednotlivá místa po nástrojích (sekcích) v pomalém, cvičném tempu. Pak v rychlejším tempu, třeba i po nástrojových skupinách a následně v tempu výsledném.

V důsledku fyziologické únavy a změně zahřátí nástrojů vydá dirigent pokyn k přeladění nástrojů. Hudebníci se naladí jeden po druhém, následně pak v sekcích a nakonec v celém orchestru na akordu určeném řídícím dirigentem.

V dalším průběhu zkoušky se nacvičuje provedení jednotlivých obtížných míst už v celém orchestru, stále však v pomalém tempu. Až po precizním zvládnutí těchto vybraných míst se přistupuje k tempu rychlejšímu a následně pak k tempu výslednému. Po provedení těchto kroků se připojí ostatní části skladby. Může se zprvu hrát také v pomalejším tempu, je-li potřeba, ale většinou se již hraje v tempu cílovém, výsledném. V samotném závěru zkoušky může dirigent nařídit rekapitulaci celé skladby (je-li tomu zapotřebí) a dbát zde na výraz.

Pokud se jeví některé skutečnosti ve zvládnutí skladby jednotlivci jako méně uspokojivé, vydává dirigent úkoly k samostatnému studiu. K samostudiu slouží další nedílná součást odborné přípravy, a tou je individuální příprava.“²⁹

4. 1. 5 Individuální příprava (T5)

Samostatná příprava každého příslušníka Hudby Hradní stráže ve vymezeném prostoru a čase. Zde má hudebník za úkol technické a nátiskové zdokonalování, posilování obličejových, retních, břišních svalů (bránice), zvyšování výdrže a kvality hry na svůj nástroj. Tato část odborné přípravy se provádí individuálně. K individuálnímu studiu je nutno přistupovat se zvýšenou koncentrací. Pokud příprava probíhá v areálu hudby, určený řídicí zaměstnaní provádí namátkovou kontrolu jednotlivých hráčů. Každý jednotlivý hudebník má k dispozici velmi dobře zásobený archiv Hudby hradní stráže s příslušnou odbornou literaturou a výběrem různých skladeb. Je tedy možné zapůjčit si jakýkoli notový part, se kterým má hráč problémy, a v době své individuální přípravy na něm zapracovat. Hudebník si sám určí nejproblematictější místa skladeb po provedení denního zaměstnání.²⁹

Dále je individuální příprava určena i k uvolnění všech svalů potřebných ke hře na hudební nástroj po celodenní přípravě. K tomu slouží různá dechová a nátisková cvičení, která má již hudebník ze své praxe zažitá a ví, že mu jistě pomohou při regeneraci.

²⁹ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 89.

4. 1. 6 Kontrolní cvičení (T6)

Přezkoušení nebo prověření členů Hudby Hradní stráže z odborné připravenosti před komisí. Komisy vždy ustanovuje velitel hudby hlavní dirigent (dále VHHD). Komise se skládá ze zástupce velitele (ZVHHS) hudby a vedoucích nástrojových skupin.

„Kontrolní cvičení z odborné připravenosti má za úkol přezkoušení hudebníků z repertoáru témat T2 (orchestrální party), T3 (komorní hra), T4 (zkouška celého orchestru). Doporučený obsah tématu:

- technika zvládnutí hudebních partů, souhry, přednesu a intonace,
- souhra příslušníků hudby při hudebním projevu,
- hraní jednotlivých skladeb, jejich částí,
- příprava jednotlivce a souborů při hře partů, zvládnutí techniky přednesu,
- sladění, dynamika a tempo určených skladeb.“³⁰

³⁰ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 90.

4.2 Vševojsková příprava vojáka-hudebníka HHS

Vojáci-hudebníci nemají za úkol plnit pouze svou odbornou stránku přípravy. Cílem přípravy jednotek Hradní stráže, jednou z nich je Hudba Hradní stráže, je udržení plné připravenosti k plnění úkolů dle předurčení.

„Cílem přípravy v jednotce je:

- dosáhnout sladěné činnosti vycvičených vojáků při plnění úkolů Hradní stráže v oblasti provádění vojenských poct při oficiálních protokolárních aktech prezidenta republiky a při přijetí vedoucích zastupitelských misí u prezidenta republiky,
- sladit činnost k provádění vnější ostrahy a obrany areálu Pražského hradu včetně objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta a jeho hostů,
- zdokonalit velitele jednotek v organizaci, přípravě a řízení jednotek při provádění slavnostních a pietních aktů, v plnění úkolů ve strážní službě a v organizaci bojové činnosti malých jednotek,
- naučit vojáky různým způsobům boje v sestavě malých jednotek (tým, družstvo, četa), dovednému využívání zbraní za podmínek blízkých bojovým ve dne i v noci,
- formovat u vojáků morální, bojové, psychické a fyzické kvality, vojenskou kázeň a zodpovědnost za splnění úkolu.

Úspěchu při přípravě jednotek se dosahuje zejména příkladným jednáním, správnou metodikou výcviku a připraveností všech velitelů k vedení výcviku, kvalitním materiálním zabezpečením, respektováním a dodržováním pravidel bezpečnosti výcviku a ochrany životního prostředí.“³¹

Do vševojskové přípravy vojáka hudebníka HS patří:

³¹ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 5.

Tělesná příprava, Střelecká příprava, Základní řády, Pořadová příprava, Zbraně hromadného ničení a ochrana proti nim, Zdravotnická příprava a Topografická příprava.

4. 2. 1 Tělesná příprava

Cílem přípravy je rozvíjet u vojáků pohybové schopnosti a dovednosti, zvýšit jejich fyzickou zdatnost a psychickou odolnost. Získat u nich nové pohybové dovednosti ve speciální tělesné přípravě.

Tělesná příprava v Armádě České republiky je jednou z nejzákladnějších a nejdůležitějších součástí ve výcviku vojáků. V současné době se tento výcvik přesunuje do roviny aktivního tzv. neproduktivního času vojáků. Jde o čas, který vojáci tráví v zaměstnání a nejsou využiti k služební činnosti. V tom případě probíhá výcvik tělesné přípravy přímo na jednotlivých jednotkách pod vedením jejich velitelů, kteří jsou pravidelně školeni v této oblasti odbornými nadřízenými a mohou nařídit čas a místo konání tělesné přípravy.

Po přechodu armády na plně profesionální úroveň se staly ukazatelem tělesné zdatnosti tzv. tělesné testy, které velmi dobře ukazují fyzickou připravenost vojáků. Jednou ročně (popřípadě i vícekrát-je v kompetenci velitele útvaru nařídit další přezkoušení z TP) se koná přezkoušení z tělesné přípravy za dohledu odborně zdatných lektorů tělesné přípravy. Testy se skládají ze dvou částí. První část má za úkol zjistit vytrvalostní předpoklady vojáků (u mužů i žen dvanáctiminutový běh nebo plavání na 300 m), druhá část přezkoušení sleduje silovou stránku připravenosti vojáků. U mužů jsou to souborná silová cvičení (leh-sed/klik-vzpor nebo shyb na hrazdě, u žen leh-sed a výdrž ve shybu nadhmatem). Normy a hodnocení kontrolních testů výročního

přezkoušení vojáků a vojačky z povolání z tělesné přípravy budou zaneseny v příloze.³²

Jednotlivci, kteří nesplní daná kritéria a nedosáhnou požadovaných výsledků, dostávají časový prostor i možnosti ke zlepšení svých výkonů. Po uplynutí určené doby jsou vypsány nové, opravné termíny, kterých jsou povinni se nevyhovující z tělesné přípravy zúčastnit. Výsledky přezkoušení z tělesné přípravy jsou jednou z nejdůležitějších součástí kariérního hodnocení vojáka. Pokud voják není schopen splnit tyto požadavky, smlouva o pracovním poměru se neprodlužuje (u Hradní stráže se dává na dobu určitou), musí voják z armády odejít. Za dobu mého působení u Hudby Hradní stráže nastala tato situace pouze v jednom případě.

4. 2. 2 Střelecká příprava

Cílem výcviku pro všechny jednotky je upevnit a prohloubit znalosti a dovednosti získané ve střelbě ze samopalu, pistole a v házení ručním granátem. Je třeba získané znalosti konstrukce zbraně a bezpečnostní opatření při manipulaci se zbraní neustále upevňovat praktickou činností.³³

4. 2. 3 Základní řády

„Cílem přípravy je prohloubit znalosti vojáků v oblasti nadřízení a podřízení, vydávání a plnění rozkazů, vojenské zdvořilosti a chování. Připravit je k výkonu funkcí v posádkové a útvarové směně a seznámit je se zásadami zabezpečení vojsk. Prohloubit u nich základní znalosti

³² Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 26.

³³ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 17.

o ustanoveních MHP (mezinárodní humanitní právo) a seznámit je s hodnotami a kvalitami života vojenského profesionála.“³⁴

4. 2. 4 Pořadová příprava

„Cílem výcviku je zdokonalit a sladit jednotku v přesném a správném provádění pořadových cviků na místě, za pochodu a při reprezentačních vystoupeních.“³⁵

Hudba Hradní stráže provádí pouze pořadové cviky beze zbraně. Tato cvičení mají za úkol naučit vojáky-hudebníky vojenskému pozdravu, vzdávání vojenské pocty, vystoupení z tvaru a příchod k nadřízenému, nástup jednotky (hudby) do nástupového a pochodového tvaru, přeměny z nástupového tvaru v pochodový a naopak, rozevření a sevření tvaru jednotky, pochod pochodovým a pořadovým krokem, přechod jednotky ze zástupu do více stupu a naopak, obraty na místě a za pochodu. Výcvik se provádí v celé hudbě nebo po skupinách i jednotlivě na pořadovém cvičišti nebo v určených prostorách HHS.³⁵

4. 2. 5 OPZHN (zbraně hromadného ničení a ochrana proti nim)

„Cílem výcviku je vycvičit vojáky tak, aby byli připraveni přežít napadení zbraněmi hromadného ničení a schopni podílet se na udržení bojeschopnosti své jednotky v kontaminovaném prostředí.“³⁶

³⁴ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 33.

³⁵ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 49.

³⁶ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 51.

4. 2. 6 Zdravotnická příprava

„Cílem výcviku je připravit vojáky k poskytnutí účinné první pomoci formou svépomoci a vzájemné pomoci, osvojit si základní postupy a úkony, které vedou k záchraně zraněného.“³⁷

4. 2. 7 Topografická příprava

„Cílem výcviku v topografické přípravě je zdokonalit vojáky pohybovat se s jistotou v neznámém terénu, správně hodnotit a účelně využívat vlastnosti terénu pro plnění úkolů.“³⁸

³⁷ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 54.

³⁸ Programy přípravy jednotek Hradní stráže, 2008, s. 56.

5. VOLNÝ ČAS A VOJÁK-HUDEBNÍK

Volný čas je velmi důležitou a nedílnou složkou života všeho lidstva. Volným časem se zabývali lidé již od pradávna. Tento pojem se pokoušelo definovat velké množství odborníků od filosofů starého Řecka až po dnešní dobu. Vzniklo mnoho literatury, která se tímto problémem, fenoménem zabývá. Bylo a je vyjádřeno velké množství názorů na téma volný čas. Názory se v některých případech do jisté míry odlišují, jindy se určitým způsobem překrývají a prolínají.

První zmínky definice volného času pocházejí již z období starověkého Řecka. V tomto období byl volný čas chápán jako čas rozjímání. Tento prostor měl být věnován čtení veršů, rozumování, poslouchání hudby, rozmlouvání a setkávání se s přáteli. Účelem tohoto konání nebylo nicnedělání, nuda, lenošení nebo honba za hmotným ziskem, ale přiblížení se bohům, svoboda, člověk se mohl věnovat sám sobě, nemusel pracovat, mohl se oddávat svému volnému času.³⁹

„Ve středověku byl volný čas vnímán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a motlitbám, ale také různým zábavám, hrám a tancům“. ⁴⁰ Ve středověku měla velký vliv na společnost především církve, což ovlivňovalo chování lidí a volný čas získal podstatně jiný rozměr. Byl věnován především motlitbám a Bohu, ale i zábavě.

V době renesance byla preferována a oslavována práce a tvůrčí činnost. Práce se stala nejdůležitější složkou života lidí. Volný čas pozbyval svůj význam. Lenošení a zahálka neměly v této společnosti místo. Obecný názor byl takový, že člověk může odpočívat jen tolik, aby byl schopen dál pracovat.

³⁹ Volný čas, www.wikipedia.com, 20. 2. 2012.

⁴⁰ Hodan, Dohnal, 2005, s. 53.

Přesto se v této době objevily názory na zkrácení pracovní doby s tím, že by lidé měli mít více volného času a sami se rozhodovali, jak s ním naloží. Volný čas měl člověk trávit čtením, psaním, studiem, procházkami a rozvíjením svých tělesných a duševních vloh.⁴¹

V dnešní uspěchané době a společnosti trpící civilizačními chorobami se stal volný čas jednou z nejvýznamnějších a nejpotřebnějších součástí našeho života. Každý z nás hledá ve volném čase nějaký cíl, kterým by se oprostil od pracovních, studijních a někdy i rodinných povinností. Někomu stačí pouze odpočinek, někdo potřebuje rozptýlení a další se věnují rozvoji své osobnosti. K tomu slouží různé činnosti, které člověku v tomto pomáhají. Může to být činnost manuální, fyzická, intelektuální, estetická, sociální a jiné. Každý by si měl najít svůj volný čas, dělat co má rád a co mu vyhovuje k tomu, aby opět nabral sílu pro pracovní, ale i všední povinnosti.

5.1 Volný čas vojáka-hudebníka

Volný čas voják-hudebník tráví v podstatě podobně, jako tomu bývá u většiny ostatních lidí z jiných profesí a zaměstnání. Ovšem několik rozdílů v trávení volného času profesionálních vojáků-hudebníků lze s jistotou vypočítat. Ze zkušeností své dlouholeté, jedenadvacetileté praxe v profesionálních vojenských orchestrech se pokusím tyto rozdíly vysledovat a nabídnout.

Většina lidí pracujících v jiných oborech a profesích ukončí zaměstnání ve stanovené době a tím pro ně myšlenky na veškeré pracovní povinnosti a problémy končí. To neplatí u profesionálních vojáků-hudebníků. Ti, pokud si chtějí udržet svoji vysokou výkonnost ve hře na svůj nástroj, si musí najít místo na svou přípravu i ve svém volném čase. Ať již se jedná o volný čas po

⁴¹ Volný čas, www.wikipedia.com, 20. 2. 2012.

zaměstnání nebo třeba o řádnou dovolenou. Žádný profesionální hudebník si nedovolí být nepřipraven na své náročné povolání, a proto jeho příprava nikdy nekončí. Připravuje se individuálně doma, pokud to situace dovolí nebo vyhledává různá místa (zkušebny), která si dopředu domluví. Dalším zajímavým bodem přípravy bývá návrat ke kořenům. Mnoho hudebníků se obrací se svými profesními problémy na své profesory, kteří je vedli na konzervatořích a akademiích a na toto krásné povolání připravovali. Chodí k nim na konzultace, pro radu, anebo jen pro psychologickou podporu.

Další část volného času profesionálního vojáka-hudebníka zabere fyzická příprava, sportovní činnost, aby byl řádně nachystán na výroční přezkoušení z tělesné přípravy. V tomto případě vše závisí na každém jednotlivci, jak se cítí, jaké má předpoklady a ambice k úspěšnému složení fyzických testů, které jsou velmi důležité pro jeho kariéru vojenského hudebníka. Připravují se všichni, ale s jakou intenzitou a kolik svého volného času přípravě věnují nelze přesně určit. Každopádně i tato činnost ubírá vojákovi-hudebníkovi část jeho volného času.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že zatímco lidé z jiných profesí a povolání se mohou věnovat svým rodinám, koníčkům apod., profesionální voják-hudebník velkou část svého volného času věnuje přípravě na své povolání. Toto téma je konkrétněji zpracováno v kapitole číslo 6, kde v rámci výzkumu uvádím skutečné údaje z praxe.

Ještě jeden poznatek lze vypožorovat v souvislosti s trávením volného času profesionálního vojáka-hudebníka. Jelikož tento pracuje, někdy i dlouhá léta, v prostředí kde je vystaven mnoho hodin neustálému vysokému hluku, vyhledává proto klidnější, spíše nehlukné prostředí. Nelze samozřejmě v tomto případě hodnotit začínající, mladé hudebníky, ale pro ty délesloužící bývá vyhledávání klidu a ticha pravidlem, jelikož jejich sluch se zhoršuje, což potvrzují pravidelné roční zdravotní prohlídky na oddělení nemocí z povolání.

6. POPIS VÝZKUMU

Výzkum sleduje přístup a aktivitu cílové skupiny v přípravě na přezkoušení z fyzických testů, které se konají každoročně v rámci celé Armády ČR pod názvem „Výroční přezkoušení z Tělesné přípravy“. Zjišťuje, jak často se každý jednotlivec této přípravě věnuje ve svém volném čase a má-li jeho snaha vliv na konečné výsledky.

Porovnává výsledky výročních přezkoušení vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže z tělesné přípravy z let 2010 a 2011. Výročního přezkoušení z TP se povinně účastní všichni vojáci Armády České republiky, tedy i hudebníci. Je jednou z nejdůležitějších součástí jejich kariérního hodnocení, které se na každého jednotlivce zpracovává každý rok.

Další část výzkumu má na základě zkušeností vojáků-hudebníků, členů orchestru, orchestrálních hráčů, zjistit spokojenost s povoláním a náročnost služby u Hudby Hradní stráže.

Poslední část výzkumu sleduje odbornou individuální přípravu zúčastněných ve volném čase a dostatečnost počtu hodin věnovaných odborné přípravě v zaměstnání. Budou porovnány výsledky dvou Kontrolních cvičení z odborné přípravy, které mají za úkol zjistit stabilitu profesní kvality vojáka-hudebníka.

Jedná se o kvalitativní výzkum, protože tento se zabývá konkrétní skupinou vojáků-hudebníků. Cílem není široké zevšeobecnění údajů, ale proniknutí do konkrétního případu a objevení nových souvislostí.

Cílem je zjistit vliv individuální tělesné přípravy každého jedince ve svém volném čase od výročního přezkoušení z TP v roce 2010 na výsledek výročního přezkoušení z TP v roce 2011.

Dalším cílem výzkumu je zjistit úroveň spokojenosti vojáků-hudebníků se svým povoláním a náročnost služby u Hudby Hradní stráže. Posledním

cílem výzkumu je zjistit dostatečnost hodin řízené odborné přípravy a individuální volnočasové odborné přípravy vojáků-hudebníků s ohledem na výsledky Kontrolních cvičení z března a září v roce 2010.

Hypotézy výzkumu:

Voják-hudebník, který se individuálně ve svém volném čase připravuje na Výroční přezkoušení z TP má lepší výsledky.

Vojákově-hudebníkovi stačí plánovaná řízená a individuální odborná příprava ve volném čase k udržení si nebo zlepšení své výkonnosti.

6.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumu se zúčastnilo dvacet profesionálních vojáků-hudebníků, orchestrálních hráčů Hudby Hradní stráže ve věku 24-49 let. Tento počet představuje v rámci hudby 80% z celku. Do služebního poměru byli přijímáni od roku 1993 do roku 2010, kdy byl přijat poslední z nich. Jde tedy o skupinu věkově různorodou, jejíž součástí jsou jedinci od tzv. mladší dospělosti (do 30 let), střední (do 45 let), až po starší dospělost (45+), ale se stejným zaměřením a stejnými úkoly.

Dle vývojové psychologie patří k mladší dospělosti osvojování si rolí dospělého, formování životních plánů, počátek ekonomické a sociální samostatnosti, první zaměstnání, plánování vlastního rodinného života. Střední dospělost je věk stability, člověk je na vrcholu fyzických a duševních sil. Měl by být usazen, měl by se postarat sám o sebe. V tomto období člověk pracuje naplno, má vysokou výkonnost. Prioritou by měl být rodinný život. Sigmund Freud toto období označil větou: „*Milovat a pracovat naplno*“. Hlavními znaky starší dospělosti je velká zásoba informací, zkušenost, rozvoj určitých funkcí, oslabení jiných. Dobrá schopnost dobře využívat informací a svých schopností. Snaha předávat zkušenosti. Výkony kolísají, mění se. Snížená

flexibilita myšlení, zhoršená krátkodobá paměť. Změna postoje k učení. Úbytek kognitivních funkcí závisí na dědičnosti, vzdělání a aktivitě, partnerství a rodině, životním stylu, osobní spokojenosti a vyrovnanosti.⁴²

Pro všechny zúčastněné je povinné výroční přezkoušení z tělesné přípravy a jedenkrát za čtvrtletí Kontrolní cvičení z odborné přípravy. Při kontrolním cvičení z odborné přípravy plní vojáci-hudebníci úkoly stejného charakteru bez ohledu na věk. Při přezkoušení z tělesné přípravy jsou požadavky na každého jedince také totožné (stejně cviky, běh na 12 minut), jen s tím rozdílem, který zohledňuje věk přezkušovaných. Je vypracována tzv. bodovací tabulka výsledků přezkoušení z tělesné přípravy (viz. Příloha), kde jsou dané věkové kategorie, které mají v konečném hodnocení smazat věkový rozdíl zúčastněných. Nelze vyžadovat stejný sportovní výkon od jedince mladší dospělosti a naproti tomu jedince dospělosti starší.

6.2 Metody sběru dat

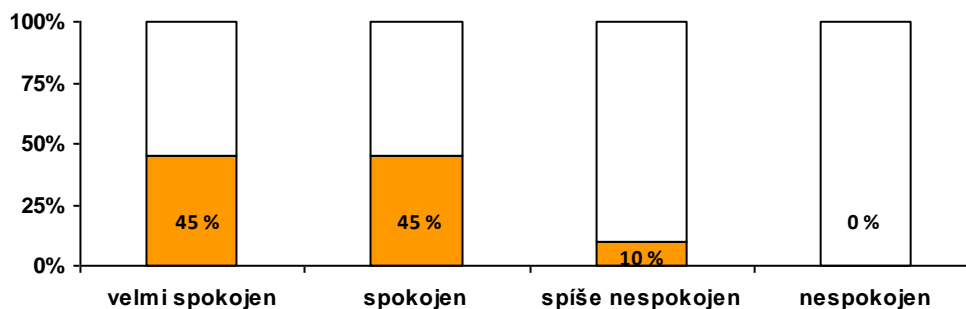
Metodou výzkumu je dotazník. Sběr dat byl proveden v měsíci lednu 2012 po posledním náhradním termínu výročního přezkoušení z tělesné přípravy a zpracování konečných výsledků u jednotky Hradní stráže. Respondenti odpovídali na zadané otázky zakroužkováním jim nejbližší možnosti. Časový prostor na vyplnění dotazníku bylo pět pracovních dnů v týdnu, z důvodu udělování náhradního volna za práci o víkendech a svátcích (Hudba Hradní stráže účinkuje 365 dnů v roce včetně státních svátků) a řádných dovolených.

⁴² Vágnerová, 2007, s. 132.

6.3 Sběr a zpracování údajů

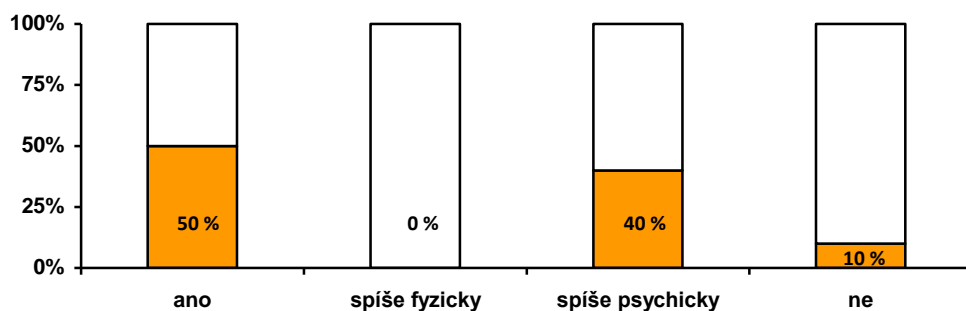
Zde jsou zpracovány a popsány jednotlivé grafy s výsledky šetření:

Graf 1: Spokojenost vojáka-hudebníka HHS se svým povoláním

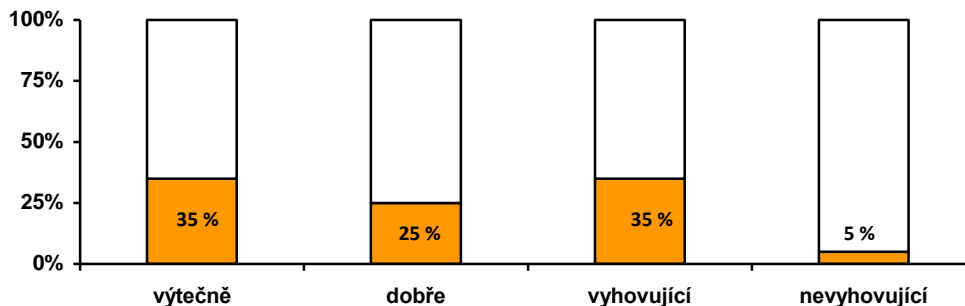
Z grafu č. 1 vyplývá, že 90% (18) hudebníků je se svým povoláním velmi spokojeno a spokojeno, 10% (2) je spíše nespokojeno.

Graf 2: Náročnost služby u Hudby Hradní stráže

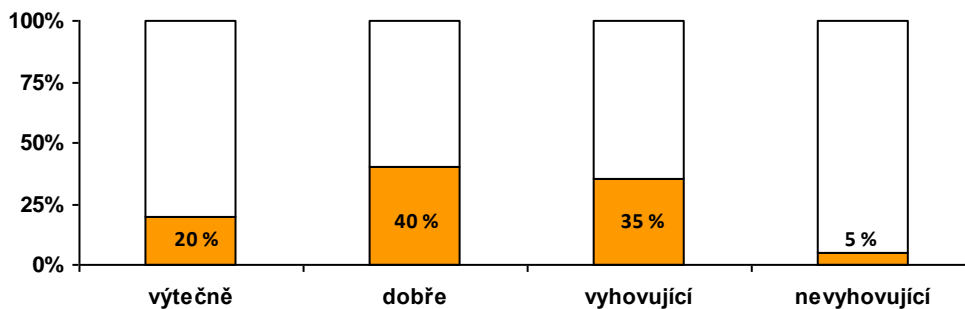
Graf č. 2 dokládá, že 90% (18) respondentů označuje službu u HHS za náročnou, z toho 40% (8) za náročnou spíše psychicky. 10% (2) se domnívá, že tato služba je nenáročná.

Graf 3: Výsledky „Výročního přezkoušení z Tělesné přípravy“ v roce 2010

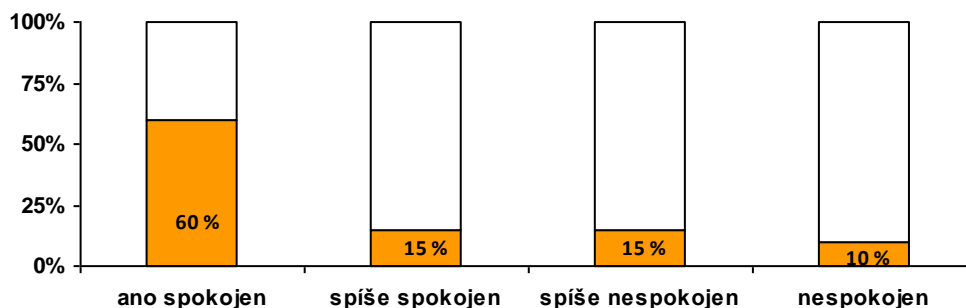
Z grafu č. 3 je patrné, že 95% (19) hudebníků splnilo požadavky Výročního přezkoušení z TP. Z toho 60% (12) výtečně a dobře, 35% (7) bylo vyhovujících, jeden (5%) nevyhovující

Graf 4: Výsledky „Výročního přezkoušení z Tělesné přípravy“ v roce 2011

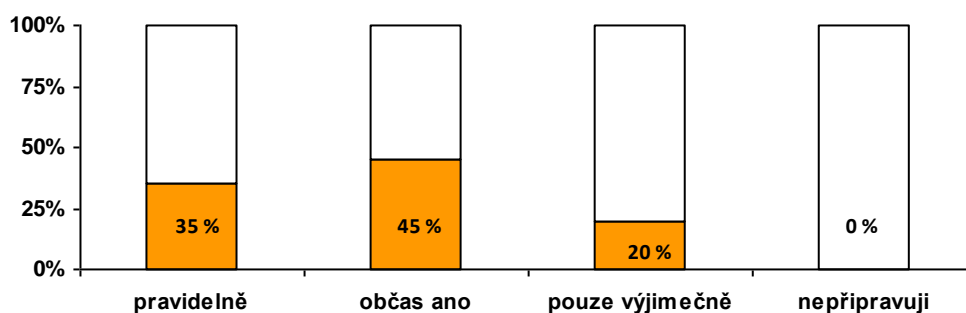
Graf č. 4 ukazuje, že 20% (4) hudebníků má známku z VPTP výtečnou, 40% (8) dobrou, sedm (35%) bylo vyhovujících a jeden (5%) nevyhovující. Celkově splnilo 95% z celkového počtu 20 zúčastněných.

Graf 5: Spokojenost s výsledkem posledního přezkoušení z tělesné přípravy

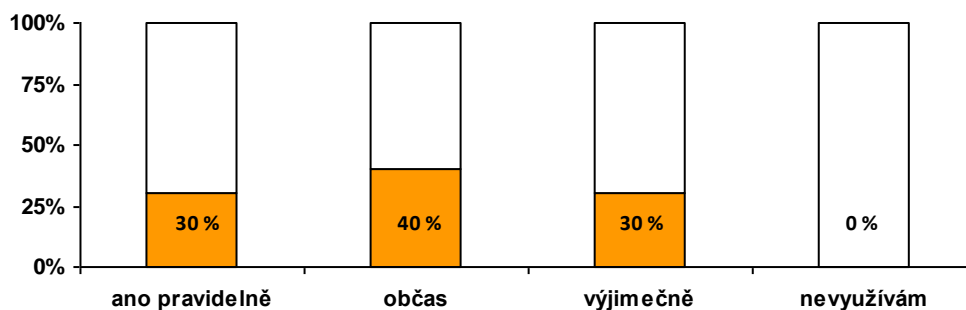
Z grafu č. 5 vyplývá, že s výsledkem posledního přezkoušení z TP je spokojeno nebo spíše spokojeno 75% (15) hudebníků. Tři (15%) jsou spíše nespokojeni a 10% (2) nejsou spokojeni vůbec.

Graf 6: Příprava na výroční přezkoušení z TP ve volném čase

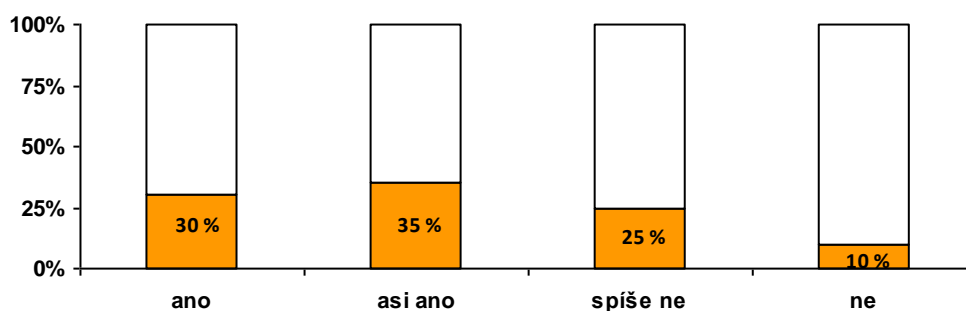
Graf č. 6 dokládá, že na výroční přezkoušení z TP se ve svém volném čase připravují všichni hudebníci. Pravidelně 35% (7), občas se připravuje devět (45%) z nich a čtyři (20%) pouze výjimečně.

Graf 7: Využití sportovišť HS k přípravě na VP z TP ve volném čase

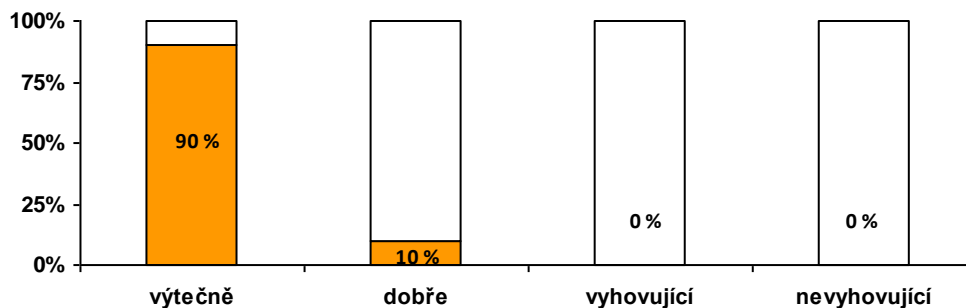
Graf č. 7 ukazuje, že sportoviště HS využívá k přípravě na výroční přezkoušení z TP ve svém volném čase 30% (6) hudebníků pravidelně, 40% (8) jen občas a šest (30%) pouze výjimečně.

Graf 8: Nutnost TP pro vojáky-hudebníky HHS

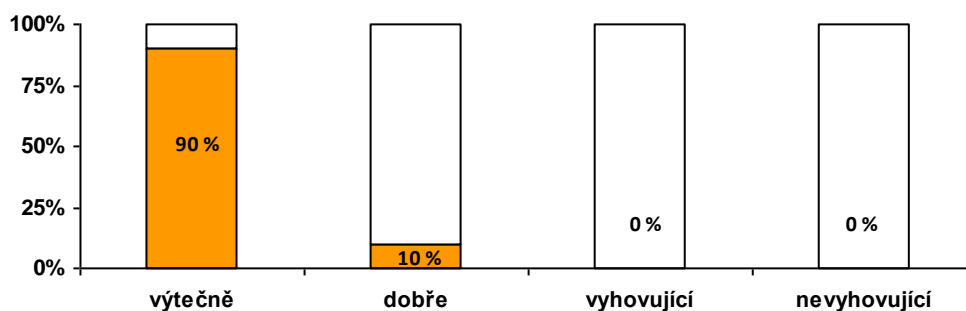
Z grafu č 8 je patrné, že 65% (13) vojáků-hudebníků HHS shledává TP nutnou pro svoji jednotku. Naopak 35% (7) se domnívá, že tato spíše nutná není nebo není nutná vůbec.

Graf 9: Výsledky Kontrolního cvičení (T6) z odborné přípravy v březnu 2011

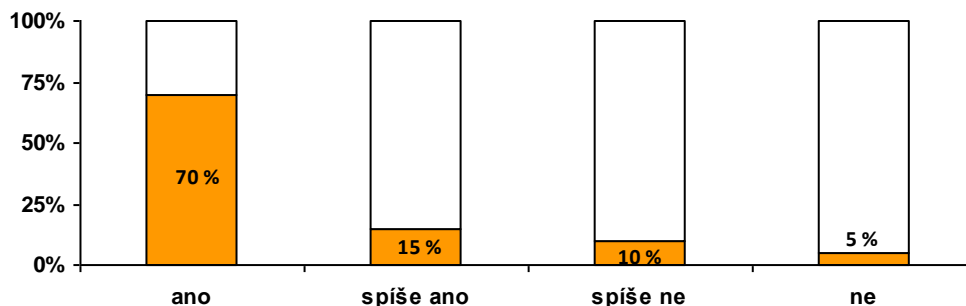
Graf č. 9. Z výsledků Kontrolního cvičení v březnu 2011 vyplývá, že 90% (18) přezkoušených splnilo požadavky na výtečnou (známka 1), 10% (2) na známku dobrou (2).

Graf 10: Výsledky Kontrolního cvičení z odborné přípravy v září 2011

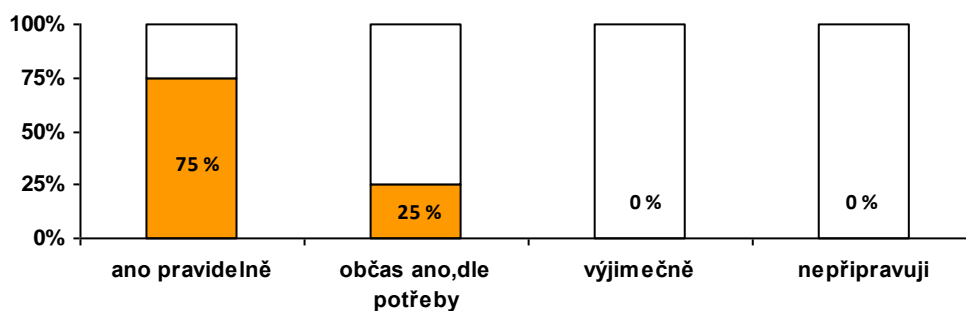
Graf č. 10 dokládá, že 100% zúčastněných splnilo Kontrolní cvičení z odborné přípravy v září 2011 na známky 1 (výtečně) a 2 (dobře). Znamky horší (vyhovující a nevyhovující) nebyly uděleny.

Graf 11: Spokojenost s počtem hodin věnovaných řízené odborné přípravě

Graf č. 11 ukazuje, že 85% (17) respondentů je s počtem hodin řízené odborné přípravy spokojeno nebo spíše spokojeno. Pouze tři (15%) jsou nespokojeni nebo spíše nespokojeni.

Graf 12: Individuální odborná příprava ve volném čase

Z grafu č. 12 je patrné, že se všichni hudebníci (100%) individuálně věnují odborné přípravě ve svém volném čase. Pravidelně 75% (15) z nich a 25% (5) dle potřeby.

6.4 Interpretace údajů

Sběrem dat a zpracováním dotazníků do jednotlivých grafů bylo u vojáků-hudebníků, orchestrálních hráčů Hudby Hradní stráže zjištěno následující:

Velmi spokojeno a spokojeno se svým povoláním je osmnáct ze dvaceti dotázaných hudebníků, což můžeme označit za absolutní většinu z celku. Můžeme se tedy domnívat, že svou práci dělají s chutí, kvalitně a s veškerou zodpovědností. Dva respondenti jsou spíše nespokojeni, z toho jeden se nikdy neztotožnil s nároky na službu v armádě a po ukončení smlouvy odejde do civilu.

Náročnost služby u Hudby Hradní stráže hodnotí polovina dotázaných jako náročnou fyzicky i psychicky, osmi se zdá být služba spíše psychicky náročnou, pro dva jedince je nenáročná. Z těchto výsledků vyplývá, že služba u Hudby Hradní stráže náročná je, a to hlavně po stránce psychické.

Výroční přezkoušení z tělesné přípravy z roku 2010 splnilo sedm hudebníků na výtečnou, pět za známku dobrou, sedm bylo vyhovujících a jeden nesplnil. V roce 2011 byli výteční jen čtyři z přezkušovaných, osm dosáhlo výsledku dobrého, sedm bylo vyhovujících a jeden požadavky nesplnil. Z této skutečnosti je patrné, že tělesná výkonnost hudebníků má lehce klesající tendenci.

S výsledky posledního výročního přezkoušení z TP je spokojeno a spíše spokojeno 15 dotázaných, což činí $\frac{3}{4}$ z celkového počtu. Spíše nespokojeno a nespokojeno je pět hudebníků.

Ve svém volném čase se na výroční přezkoušení z TP připravují všichni hudebníci. Z toho sedm pravidelně, devět občas a čtyři pouze výjimečně. Z těchto výsledků šetření je patrná snaha všech zúčastněných splnit daná kritéria přezkoušení, ale patrně ne na dosažení co nejlepšího výsledku, jelikož

dvě třetiny z celkového počtu hudebníků se připravují občas nebo pouze výjimečně.

Sportoviště HS ke své fyzické přípravě využívá pravidelně šest zúčastněných, což činí jednu čtvrtinu z celkového počtu hudebníků, osm z nich využívá tato sportoviště občas a šest pouze výjimečně. Na otázku je-li nutná TP pro vojáky-hudebníky HS odpovědělo třináct respondentů ano a asi ano, což činí asi dvě třetiny z celku. Naopak jedna třetina se domnívá, že TP spíše není nebo není nutná vůbec. Také z těchto zjištění je patrné a můžeme se tedy domnívat, že důraz na fyzickou připravenost není u vojáků-hudebníků na prvním místě v žebříčku jejich hodnot.

Kontrolní cvičení z odborné přípravy v březnu a září 2011 splnilo všech dvacet vybraných orchestrálních hráčů. Z toho osmnáct bylo hodnoceno výtečně (1) a dva známkou dobře (2).

Počet hodin věnovaný řízené odborné přípravě v rámci zaměstnání vyhovuje sedmnácti členům orchestru, což činí absolutní většinu z dotázaných. Pouze dva z nich odpověděli spíše ne a jednomu počet hodin věnovaný řízené odborné přípravě nevyhovuje vůbec.

Individuálně, ve svém volném čase, se odborné strážce přípravy věnuje všech dvacet vybraných profesionálních hudebníků Hudby Hradní stráže. Patnáct z nich pravidelně a pět občas dle potřeby.

Z výše uvedených skutečností je jasné, že zmínění vojáci-hudebníci Hudby Hradní stráže se na své povolání připravují po odborné stránce s veškerou zodpovědností a snahou o dosažení co nejlepších výsledků.

6.5 Shrnutí a doporučení

Výsledky výzkumu nám ukázaly, že ač je služba pro profesionální vojáky-hudebníky Hudby Hradní stráže náročná, a to spíše po psychické stránce, jsou se svým zaměstnáním spokojeni. Se svou zajímavou prací jsou ztotožnění, dělají ji rádi a s chutí. Výtečné výsledky dvou Kontrolních cvičení, která mají za úkol zjišťovat kvalitu odborné připravenosti každého člena orchestru, nám doložily, že počet hodin věnovaných řízené odborné přípravě v rámci každodenního zaměstnání je dostatečný a individuální odborná příprava, kterou každý hudebník provádí ve svém volném čase je příkladná. To svědčí o kvalitě a veškeré zodpovědnosti každého jednotlivce dosáhnout co nejlepších výsledků v rámci své odbornosti.

Porovnání výsledků výročních přezkoušení z tělesné přípravy z let 2010 a 2011 nám ukázalo lehce sestupnou tendenci ve fyzické připravenosti vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže. O této skutečnosti vypovídá fakt, že svého volného času a sportovišť HS ke své fyzické přípravě sledovaná skupina orchestrálních hráčů využívá, ale zřejmě nedostatečně nebo nekvalitně. Projevuje se sice snaha o splnění požadavků kladených na tělesnou připravenost vojáků, ale bez důrazu na dosažení co nejlepšího výsledku. Svědčí o tom i spokojenost hudebníků s dosaženými výsledky po posledním výročním přezkoušení z tělesné přípravy.

Z výše uvedených skutečností vyplývá jediné, pro vojáky-hudebníky Hudby Hradní stráže je absolutní prioritou jejich odborná úroveň. Tělesná příprava je sice důležitou složku jejich zaměstnání, ale berou ji spíše jako nutné zlo.

Výsledky výzkumu jasně ukázaly vztah a postoj sledované skupiny vojáků-hudebníků, orchestrálních hráčů Hudby Hradní stráže, ke dvěma oblastem jejich profesního života.

Doporučení pro velitele Hudby Hradní stráže je následující:

a) hodiny věnované řízené odborné přípravě v rámci zaměstnání ponechat ve stejném množství jako dosud (s ohledem na bod doporučení c)

b) zvážit možnost navýšení počtu hodin řízené tělesné přípravy v rámci zaměstnání HHS

c) ve spolupráci se ZVHHD a vedoucími nástrojových skupin najít v rozvrhu místo pro řízenou TP, možná i za cenu nepatrného snížení hodin řízené odborné přípravy (navrhují snížit počet hodin řízené individuální přípravy)

d) pokud bude návrh přijat, zařadit tyto hodiny do rozvrhu HHS, a dále zajistit sportoviště pro řízenou TP v rámci možností HS.

V rámci doporučení pro velitele Hudby Hradní stráže byly zváženy různé prvky motivace ke zlepšení výsledků výročního přezkoušení z tělesné přípravy vojáků-hudebníků. Důvodem je klesající úroveň jejich výkonů. Jelikož jde o profesionální vojáky, kteří se tímto povoláním živí, jako první se samozřejmě naskytá zvážit motivaci finanční. Je jasné, že u většiny lidí převažuje v rámci motivace orientace na ekonomický prospěch. Zde bohužel narážíme na úskalí, na fenomén naší doby, doby šetření. Zejména v uniformovaných organizacích, ať již se jedná o hasiče, policisty a samozřejmě armádu, tento trend pocítili jejich příslušníci nejvíce. Již po dva roky jsou těmto složkám neustále snižovány mzdy, a to samo o sobě může znamenat, že i motivace může mít klesající tendenci. Proto také v případě vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže nelze finanční motivaci ke zlepšení fyzických kvalit využít. Věta, „Peníze nejsou a nebudou“, se objevuje stále častěji. Příslušníci HHS se tedy snaží splnit daná kritéria na tělesnou připravenost alespoň na známku dobrou a vyhovující, spíše však z důvodu aby o peníze nepřišli, než aby je získali. Za nesplnění limitů v rámci výročních přezkoušení z TP následují finanční postihy do doby, než dotýčný požadavky splní.

Dalším motivačním prvkem ke zlepšení tělesné výkonnosti vojáků-hudebníků by mohlo být např. udělení náhradního volna. V případě, že není možné motivovat k výtečným výsledkům finanční formou, náhradní volno se zdá být dobrou variantou. Každý člověk jistě přivítá více volného času na odpočinek od zaměstnání, na rodinu, na své obyčejné lidské starosti. Bohužel ani v tomto případě nelze tuto variantu, v rámci motivace k výtečným výsledkům z tělesné přípravy, použít. Pravidla pro udělování náhradního volna jsou jasně daná. Tyto se udělují pouze v případě práce přesčas, o víkendech, svátcích, v nočních hodinách a za mimořádné výsledky ve službě. Výtečné hodnocení z výročního přezkoušení z tělesné přípravy jistě není možné považovat za něco mimořádného. V případě profesionálních vojáků-hudebníků by mělo být samozřejmostí.

Z výše uvedeného můžeme konstatovat, že možnosti motivace k dosažení lepších výsledků z tělesné přípravy v případě vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže nejsou dobré.

Proto se jeví jako nejschůdnější řešení možnost navýšení počtu hodin věnovaných řízené tělesné přípravě v rámci zaměstnání, jak je uvedeno v doporučení pro velitele Hudby Hradní stráže. Výsledky odborné přípravy v rámci Hudby Hradní stráže vykazují dlouhodobě vynikající úroveň. Vliv na tyto výsledky má nejen řízená odborná příprava v rámci zaměstnání, ale nepochybně i zodpovědná individuální odborná příprava každého jednotlivce ve volném čase. Z toho důvodu se nabízí možnost snížení počtu hodin řízené odborné přípravy, které by byly nahrazeny přípravou tělesnou.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce představila Hradní stráž, specifický útvar ozbrojených sil České republiky a jeho součást, Hudbu Hradní stráže, jeden z našich vojenských orchestrů. Sledovala a zmapovala vznik a vývoj orchestru, kterým za své existence prošel. Nastínila vliv a dopad profesionalizace ozbrojených sil České republiky, přechod ze systému branné povinnosti na profesionální úroveň, na Hudbu Hradní stráže. Ukázala poslání hudební služby ozbrojených sil České republiky v souvislosti s Hudbou Hradní stráže.

Práce podrobně rozebrala celkovou náplň přípravy profesionálního vojáka-hudebníka na své povolání. Nabídla kompletní obsah práce v rámci řízeného zaměstnání. Dále se věnovala individuální přípravě sledované skupiny ve spojitosti s využitím volného času, která je pro profesionální vojáky hudebníky nezbytná. Z uvedených skutečností lze pochopit, že příprava vojáka-hudebníka na své povolání je náročná a nikdy nekončí. Jedná se tedy o proces celoživotního učení.

Ve výzkumné části byl naplněn původní cíl práce, kterým bylo najít souvislost mezi využitím volného času profesionálních vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže a výsledky přezkoušení z odborné a tělesné přípravy.

Šetření prokázalo, že po odborné stránce se všichni členové HHS věnují své přípravě ve svém volném čase velmi zodpovědně a se snahou o dosažení co možná nejlepších výsledků. Tento fakt dokládají výtečné výsledky dvou zmíněných Kontrolních cvičení z odborné přípravy.

Naopak porovnání výsledků výročních přezkoušení z tělesné přípravy z let 2010 a 2011 nám ukázalo lehce sestupnou tendenci ve fyzické připravenosti vojáků-hudebníků Hudby Hradní stráže. O této skutečnosti vypovídá fakt, že svého volného času ke své fyzické přípravě sledovaná skupina orchestrálních hráčů sice využívá, ale nedostatečně nebo nekvalitně. Projevuje se sice snaha o splnění požadavků kladených na tělesnou

připravenost vojáků, ale bez důrazu na dosažení co nejlepšího výsledku. Svědčí o tom i spokojenost hudebníků s dosaženými výsledky po posledním výročním přezkoušení z tělesné přípravy.

K celkovému, konečnému hodnocení výzkumu lze říci, že sledování profesionální vojáci-hudebníci Hudby Hradní stráže si plně uvědomují nutnost věnovat se přípravě na své povolání ve svém volném čase. Můžeme však konstatovat, že jejich absolutní prioritou je jejich odborná úroveň. Tělesné přípravě, jako nedílné součásti povolání profesionálního vojáka-hudebníka, takovou váhu nepřikládají.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČERNOCH, Felix. Profesionalizace AČR: přístupy-pojetí-řešení. *Obrana a strategie*. 2001, č. 1, s. 22 a 29.

HODAŇ, B., DOHNAL, T. *Rekreologie*. Olomouc: Hanex, 2005, 202 s. ISBN 80-85783-48-7.

KLUGEROVÁ, J., PRÁZOVÁ, I., VACÍNOVÁ, T. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. 3. přepracované vydání. Praha: Universita Jana Amose Komenského, 2010. 48 s. ISBN 978-80-7452-004-4.

KORŠO, M. Krátký pohled do historie školy. *Informační zpravodaj*. 2008, č. 77, s. 1-2.

KORŠO, M. Slovo velitele. *Informační zpravodaj*. 2008, č. 77, s. 1.

KUNC, M. *Kronika Hradní stráže České republiky*. Hradní stráž.

KUPILÍK, V. "Sedm statečných" v Lurdech. *Sdružení dechových orchestrů České republiky: Naše muzika, III*. 2008, č. 2, s. 17.

LIŠKA, M. A KOLEKTIV. *Hradní stráž*. 2. vydání. Praha: Art D-Grafický atelier Černý s.r.o., 2005, 240 s. ISBN 80-902892-7-4.

MIŠÁK, K. Zrušení Vojenské konzervatoře. *Informační zpravodaj*. 2008, č. 93, s. 2.

PEŠEK, B. Vojenská konzervatoř končí. *Informační zpravodaj*. 2008, č. 93, s. 2.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

Zákonné normy

Česká republika. O branné povinnosti a jejím zajišťování. In: *Sb.* 2004, č. 585.

Česká republika. O ozbrojených silách České republiky. In: *Sb.* 1999, č. 219.

Československá socialistická republika. O zřízení Správy ochrany prezidenta ČSSR a o Hradní stráž ČSSR. In: *Sb.* 1990, č. 20.

Hudební služba ozbrojených sil České republiky. Praha: Ministerstvo obrany, 2007, 49 s.

Nařízení Vrchního velitelství čs. branné moci v Praze čj. 123 92/2 odb. ze dne 6. prosince 1918.

Pub-71-15-02. *Programy přípravy jednotek Hradní stráže.* Praha: Ministerstvo obrany, 2008.

Usnesení Vlády České republiky ze dne 29. srpna 2001 č. 835. K analýze požadovaných schopností, cílové struktury a složení ozbrojených sil České republiky.

Vojenská strategie České republiky. In: Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2004.

Elektronické zdroje

Kunc, M. *Hradní stráž* [online]. 2007 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z: www.hrad.army.cz

Volný čas. *Wikipedia* [online]. 2001 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: www.wikipedia.com

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: SPOKOJENOST VOJÁKA-HUDEBNÍKA HHS SE SVÝM POVOLÁNÍM	63
GRAF 2: NÁROČNOST SLUŽBY U HUDBY HRADNÍ STRÁŽE	63
GRAF 3: VÝSLEDKY "VÝROČNÍHO PŘEZKOUŠENÍ Z TĚLESNÉ PŘÍPRAVY" V ROCE 2010	64
GRAF 4: VÝSLEDKY "VÝROČNÍHO PŘEZKOUŠENÍ Z TĚLESNÉ PŘÍPRAVY" V ROCE 2011	64
GRAF 5: SPOKOJENOST S VÝSLEDKEM POSLEDNÍHO PŘEZKOUŠENÍ Z TĚLESNÉ PŘÍPRAVY	65
GRAF 6: PŘÍPRAVA NA VÝROČNÍ PŘEZKOUŠENÍ Z TP VE VOLNÉM ČASE	65
GRAF 7: VYUŽITÍ SPORTOVIŠŤ HS K PŘÍPRAVĚ NA VP Z TP VE VOLNÉM ČASE	66
GRAF 8: NUTNOST TP PRO VOJÁKY-HUDEBNÍKY HHS.....	66
GRAF 9: VÝSLEDKY KONTROLNÍHO CVIČENÍ (T6) Z ODBORNÉ PŘÍPRAVY V BŘEZNU 2011	67
GRAF 10: VÝSLEDKY KONTROLNÍHO CVIČENÍ Z ODBORNÉ PŘÍPRAVY V ZÁŘÍ 2011	67
GRAF 11: SPOKOJENOST S POČTEM HODIN VĚNOVANÝCH ŘÍZENÉ ODBORNÉ PŘÍPRAVĚ	68
GRAF 12: INDIVIDUÁLNÍ ODBORNÁ PŘÍPRAVA VE VOLNÉM ČASE	68

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A - SLOŽENÍ HUDBY HRADNÍ STRÁŽE V ROCE 2012	I
PŘÍLOHA B - DOTAZNÍK	II
PŘÍLOHA C – NORMY A HODNOCENÍ KONTROLNÍCH TESTŮ VÝROČNÍHO PŘEZKOUŠENÍ VOJÁKŮ Z TĚLESNÉ PŘÍPRAVY	III
PŘÍLOHA D – FOTO, PŘEHLÍDKOVÉ VYSTOUPENÍ JEDNOTEK HS, V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ NA DVD	IV
PŘÍLOHA E - FOTO, 93. VÝROČÍ VZNIKU HS, V EL. PODOBĚ NA DVD	V
PŘÍLOHA F - FOTO, TRUBAČI Z PRAŽSKÉHO HRADU, V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ NA CD	VI

PŘÍLOHY

Příloha A - Složení Hudby Hradní stráže v roce 2012

Velitel hudby hlavní dirigent (VHHD): mjr. Mucha Vít

Zástupce velitele hudby (ZVH): kpt. Svejkovský František

Výkonný praporčík HHS (VkPr HHS): rtm. Mondek František

Vedoucí 1. nástrojové skupiny (V1NS): npor. Krýsl Jiří, starší instruktor
orchestru (SIO)

Hráči orchestru, 1. NS: nrtm. Cibulka Petr, nrtm. Hrbáček Tomáš,
nrtm. Kašík Martin, nrtm. Kulhavý Martin,
nrtm. Linhart Jan, nrtm. Menšík Josef, nrtm. Verner
Jan, nrtm. Zeman Stanislav

Vedoucí 2. nástrojové skupiny (V2NS): npor. Trnka Josef, starší instruktor
orchestru (SIO)

Hráči orchestru, 2. NS: nrtm. Bláha Jaroslav, nrtm. Homolka Martin,
nrtm. Kala Miloslav, nrtm. Sokol Ondřej,
nrtm. Thuma Zdeněk, nrtm. Thuma Zdeněk,
nrtm. Včelák Milan, nrtm. Beran Zdeněk

Vedoucí 3. nástrojové skupiny (V3NS): npor. Svoboda Martin,
starší instruktor orchestru (SIO)

Hráči orchestru, 3. NS: nrtm. Pavlík Rostislav, nrtm. Veselý Marek,
nrtm. Doležal Pavel, nrtm. Turek Miroslav,
nrtm. Uher David

Příloha B - Dotazník

1. Jak jste spokojen se svým povoláním vojáka-hudebníka HHS?
a) velmi spokojen
b) spokojen
c) spíše nespokojen
d) nespokojen
2. Je služba u HHS, dle Vašeho názoru, fyzicky a psychicky náročná?
a) ano
b) spíše fyzicky
c) spíše psychicky
d) ne
3. Jakého výsledku jste dosáhl při výročním přezkoušení z TP v roce 2010?
a) výtečně (1)
b) dobře (2)
c) vyhovující (3)
d) nevyhovující (4)
4. Jakého výsledku jste dosáhl při výročním přezkoušení z TP v roce 2011?
a) výtečně
b) dobře
c) vyhovující
d) nevyhovující
5. Jste s výsledky posledního přezkoušení spokojen?
a) ano spokojen
b) spíše spokojen
c) spíše nespokojen
d) nespokojen
6. Připravujete se na výroční přezkoušení z TP ve svém volném čase?
a) pravidelně
b) občas ano
c) pouze výjimečně
d) nepřipravuji
7. Využíváte sportoviště HS (posilovna, sportovní areály Juliska a Ruzyně)?
a) ano pravidelně
b) občas
c) výjimečně
d) nevyužívám
8. Je pro vojáky-hudebníky HHS, dle Vašeho názoru, nutná tělesná příprava?
a) ano
b) asi ano
c) spíše ne
d) ne
9. Jakého výsledku jste dosáhl při kontrolním cvičení (T6) z odborné přípravy v březnu 2011?
a) výtečně (1)
b) dobře (2)
c) vyhovující (3)
d) nevyhovující (4)
10. Jakého výsledku jste dosáhl při kontrolním cvičení z odborné přípravy v září 2011?
a) výtečně
b) dobře
c) vyhovující
d) nevyhovující
11. Vyhovuje Vám počet hodin věnovaný řízené odborné přípravě (T1 až T5) ?
a) ano
b) spíše ano
c) spíše ne
d) ne
12. Připravujete se individuálně po odborné stránce ve svém volném čase?
a) ano pravidelně
b) občas ano, dle potřeby
c) výjimečně
d) nepřipravuji

Příloha C – Normy a hodnocení kontrolních testů výročního přezkoušení vojáků z tělesné přípravy

Normy a hodnocení kontrolních testů výročního přezkoušení vojáků z tělesné přípravy

Číslo testu		1/2			3			18			19		
Název cvičení		Souborové silové cvičení (leh - sed/klik - vzpor)			Shyb na hrazdě			Běh na 12 minut			Plavání 300 m		
Hodnocení		Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující
Měřicí jednotka		Počet			Počet			Metry			Minuty		
I. do 30 let	1981 až 2011	52/32	46/28	42/22	12	18	8	3 000	2 800	2 600	4:20	5:20	6:00
II. 31 - 35 let	1976 až 1980	51/30	45/27	39/22	11	9	7	2 950	2 700	2 500	4:30	5:30	6:20
III. 36 - 40 let	1971 až 1975	44/27	40/24	34/19	10	8	6	2 850	2 600	2 400	4:40	5:50	6:40
IV. 41 - 45 let	1966 až 1970	41/25	39/22	32/16	9	7	5	2 750	2 500	2 200	4:55	6:10	7:20
V. 46 - 50 let	1961 až 1965	38/23	34/19	29/13	8	6	4	2 650	2 300	2 000	5:10	6:30	7:50
VI. 51 let a starší	1900 až 1960							2 400	2 100	1 800	5:20	6:50	9:00

Poznámka: Souborové silové cvičení se hodnotí podle testu, ve kterém dosáhl voják horší výsledek

Normy a hodnocení kontrolních testů výročního přezkoušení vojáků z tělesné přípravy

Číslo testu		1			3a			18			19		
Název cvičení		Leh - sed			Výdrž ve shybu nadhmatem			Běh na 12 minut			Plavání 300 m		
Hodnocení		Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující	Výtečné	Dobré	Vyhovující
Měřicí jednotka		Počet			Minuty			Metry			Minuty		
I. do 25 let	1986 až 2011	45	40	35	0:50	0:30	0:10	2 550	2 300	2 100	4:50	5:50	6:20
II. 26 - 30 let	1981 až 1985	40	33	28	0:46	0:28	0:10	2 400	2 200	2 000	5:10	6:10	6:40
III. 31 - 35 let	1976 až 1980	35	30	26	0:34	0:22	0:08	2 300	2 100	1 900	5:20	6:50	7:20
IV. 36 - 40 let	1971 až 1975	30	25	23	0:20	0:14	0:07	2 200	2 000	1 800	5:40	7:20	8:50
V. 41 - 45 let	1966 až 1970	25	22	20	0:18	0:10	0:05	2 100	1 900	1 600	6:10	7:40	8:50
VI. 46 let a starší	1900 až 1965							1 900	1 800	1 500	6:35	8:10	9:40

Celkové hodnocení jednotlivce z výročního přezkoušení z tělesné přípravy
(varianty)

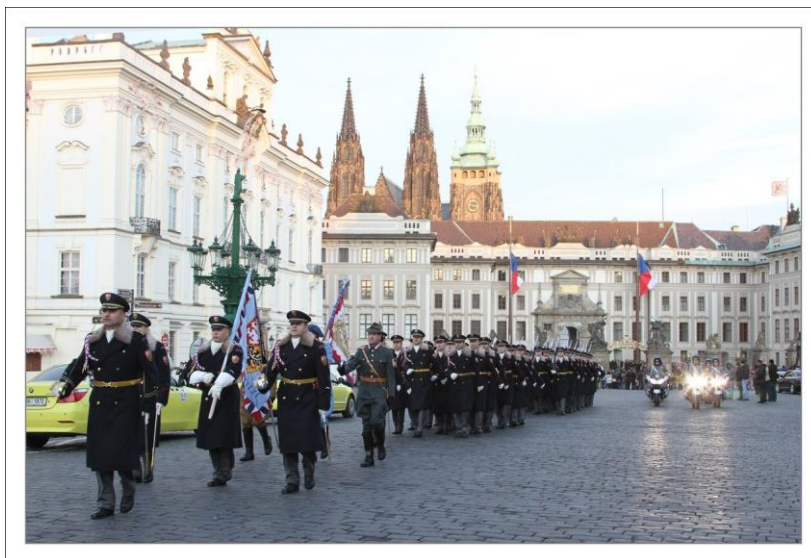
I. až V. věková kategorie																
Hodnocení ze silového testu	1	1	2	2	1	3	2	3	3	1	4	2	4	3	4	4
Hodnocení z vytrvalostního testu	1	2	1	2	3	1	3	2	3	4	1	4	2	4	3	4
Celkové hodnocení	1	2	2	2	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4

Poznámka: Celkové hodnocení jednotlivce zařazeného do VI. Věkové kategorie se hodnotí podle známky z vytrvalostního testu č 18 nebo č. 19
Vysvětlivky: 1 - výtečné, 2 - dobře, 3 - vyhovující, 4 - nevyhovující

Příloha D – Foto, Přehlídkové vystoupení jednotek HS, videozáznam v elektronické podobě na přiloženém DVD

Příloha E - Foto, 93. výročí vzniku HS, v el. podobě na přiloženém DVD

Příloha F - Foto, Trubači z Pražského hradu, v elektronické podobě na příloženém CD

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Martin Svoboda

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Příprava vojáka-hudebníka Hudby Hradní stráže na své povolání

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 68

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů české literatury a pramenů: 19

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: Ing. Pavel Hradecký Ph. D.